

NA CILJU

Poslanska zbornica v Rimu je torej dokončno odobrila zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji. Razprava je potekala prejšnjo sredo (12. t.m.) in je dala naslednji izid: 220 glasov za, 104 proti in devet vzdržanih. Za zakon je glasovala celotna vladna večina, proti cel Pol svoboščin, vzdržala pa se je Severna liga. To je rezultat v poslanski zbornici. Za tem mora priti še do razprave in glasovanja v senatu, kar se bo verjetno zgodilo jeseni.

Zaključno glasovanje ni sicer prineslo veliko novega. Nastopili so razni prvaki strank, med njimi Fini za AN - Nacionalno zavezništvo. Ta je seveda v patetičnem govoru obsodil zakon kot žalitev za italijansko prebivalstvo na meji... Načelnik skupine Levih demokratov Mussi pa je podčrtal dejstvo, da s tem zakonom Italija le uresničuje svoja ustavna določila. Poslanec Caveri (UV) pa je izrazil veliko zadovoljstvo nad odobritvijo zakona, tudi če je le-ta v marsičem pomanjkljiv. Tudi drugi predstavniki večine kot Boato (Zeleni) in predstavniki SKP so zakon podprli. Med temi tudi poslanka Russo Jervolino za Ljudsko stranko.

Pri vsem tem lahko ugotovimo, da je že uradno politično oz. parlamentarno priznanje slovenske manjšine zelo pozitivno dejanje. Zakon seveda v marsičem za nas ni popoln oz. je pomanjkljiv. Prav gotovo je tu veliko kompromisov med večino in opozicijo. Na vsak način pa lahko gledamo v tem zaščitnem zakonu predvsem neko pravno priznanje osnovnih pravic za vse Slovence v deželi Furlaniji-Juljski krajini, kar bo lahko za nas tudi primerno izhodišče za nadaljnje izboljšave. Zakonsko besedilo bomo sicer kasneje tudi v celoti objavili.

Kakšen je pravzaprav pomen zaščitnega zakona za Slovence v Italiji? Prav v prejšnjih dneh se je mudil na obisku v Rimu slovenski predsednik Milan Kučan, ki ga je povabil predsednik italijanske republike Carlo Azeglio Ciampi. Goto vo obisk ni mogel bolje sovpadati s sedanjim političnim trenutkom, saj je do njega prišlo komaj dober dan po izglasovanju zaščitnega zakona v poslanski zbornici. Tako bodo sedaj tudi meddržavni odnosi med Slovenijo in Italijo boljše stekli.

Kakšno zaščito pa smo imeli doslej? Slovenci v Italiji smo v dolgih povojnih desetletjih sicer že imeli delno zaščito, zlasti na šolskem področju. Ta pa ni veljala za vse Slovence v deželi, saj je zadevala le Trst in Gorico. Naj spomnimo tu na šolski zakon iz l. 1961 za uradno priznanje slovenskih šol na Goriškem in Tržaškem. Za Tržaško je seveda veljal še Posebni statut Londonskega memoranduma iz leta 1954. Pri tem je imela glavno zaslugo takratna SDZ v Gorici, ko sta danes že pokojna dr. Avgust Sfiligoj in dr. Anton Kacin dosegla od takratnega šolskega ministra Medicija (DC), da je do tega zakona sploh prišlo. Ta ustanovni šolski zakon je kasneje (l. 1973) dopolnil znani zakon Belci-Škerk, ki je podrobneje razčlenil šolsko tematiko. Poleg teh državnih zakonov moramo tudi omeniti vrsto zakonskih ukrepov dežele Furlanije-Juljske krajine, ki je zadevne zakone v glavnem vložila Slovenska skupnost in jih s pomočjo večine tudi odobrila.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MILOŠEVIČEVA

Major Žmavc je postajal nestrpen. Skoraj štirinajst dni se je ubadal z menoj službeno, uradno, včasih skoraj prijateljsko (...). "Že od nekdaj ne morem trpeti in videti farjev, porco... In naš narod je še tako neumen, da bo s farjem delil zadnjo klobaso, ki mu bo ostala!" - Odgovoril sem mu: "Jaz pa bom ta konec z vami delil, ne zato, ker ste komunist, ampak ker ste slovenske matere sin! Pri nas na Primorskem smo bili duhovniki združeni z ljudstvom, eno z njim, ko je šlo za narodni obstoj in ohranitev pod fašističnim terorjem."

LJUBO MARC, *ČREPINJE*

80-LETNICA POŽIGA NARODNEGA DOMA V TRSTU

POGLED V PRIHODNOST Z VEČJIM UPANJEM

IVAN ŽERJAL

Počastitev spomina na tragični dogodek je prišla v času, ko se na obzorju vendarle nekaj svetlika. Proslava ob 80-letnici požiga Narodnega doma v Trstu je namreč potekala ravno na dan (13. julija), ki je sledil tistemu, v katerem je italijanska poslanska zbornica sprejela zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji.

In prav ta - lahko rečemo zgodovinski - dogodek je bil v središču pozornosti četrtkove proslave. Namreč zaščitni zakon, ki med drugim predvideva, da se Narodni dom da v uporabo manjšini. Bil je rdeča nit govorov predsednikov SKGZ in SSO, Rudija Pavšiča in Sergija Pahorja. Zakon, je dejal Pavšič, določa, da so vsi Slovenci v Furlaniji-

FOTO KROMA

Juljski krajini - se pravi tisti, ki živijo v tržaški, goriški in videmski pokrajini - enakovredni državljani. Po mnenju

Sergija Pahorja pa izglasovanje zakona s strani poslanske zbornice omogoča, da slovenska narodna skupnost lahko

gleda z večjim upanjem v prihodnost. Sedaj bo treba misliti, kako učinkovito izkoristiti zakon (ki pa ga mora sprejeti še senat, op.p.), kako nove pridobitve vključiti v naš vsakdanjik. Misliti pa bo treba tudi na skupno upravljanje Narodnega doma. Smisel proslavljanja 80-letnice njegovga požiga pa po Pavšičevih besedah ni v netenju nove jeze in sovraštva, ampak v prizadevanju za izgradnjo skupnega doma, za dvig in gojenje vrednote življenja. Na proclje Fabianijeve stavbe, je dejal Pahor, morajo oblasti postaviti obeležje, ki naj brez sramežljivosti opozarja na tragične dogodke izpred 80 let in ob pogledu na katerega se bodo zanamci lahko ponosno spomnili, da smo se tu Slovenci prvič uprli fašizmu, in ne zadnjič.

Osemdesetletnica požiga Narodnega doma je, kot že rečeno, prišla v času, ko je bil odobren zakon, ki med drugim predvideva vrnitev Fabianijeve stavbe v uporabo slovenski manjšini. V uporabo, ne pa ponovno v last. Lastnik stavbe, ki so jo zgradili in s svojim denarjem plačali naši predniki, bo dežela Furlanija-Juljska krajina, v Narodnem domu pa bodo imele sedež tudi italijanske organizacije. Morda je to res kompromis, ki je bil v določenem trenutku edino možen. Vendar ne moremo govoriti o izgradnji skupnega doma, skupnega ognjišča, o dvigu vrednot življenja, o novem upanju in načrtih, če eden od sostanovalec tega skupnega doma ukradenega ni vrnil. In če je res, da se Narodnemu domu nismo nikoli odpovedali, je lahko tudi pričakovati nove zamere in novo jezo, kljub trenutnemu pozitivnemu razpoloženju.

STRAN 2

OB ODOBRTVI V POSLANSKI ZBORNICI

ZADOVOLJNI, A NE EVFORIČNI

DRAGO ŠTOKA

Italijanska poslanska zbornica je 12. julija v večernih urah izglasovala zakon, katerega namen je zaščititi naše narodnostne, kulturne, ekonomske in druge pravice. Zdaj mora zakonski osnutek še v rimski senat, nakar bo po objavi v Uradnem vestniku postal tudi pravna stvarnost. Pričakujemo, da se bo to zgodilo še to jesen oziroma vsaj v tem letu. Če bo tako, bo to leto ne samo jubilejno, ampak za Slovence v Italiji tudi zgodovinsko (tokrat v polnem pomenu te besede). Tako bodo naše pra-

vice prvič celovito zajete v enotnem zakonskem besedilu. Doslej smo imeli oz. imamo le posamične zakone (npr. šolskega) v našo korist, tokrat pa smo pred celovitim zakonskim telesom, ki zaobjema skoro ves spekter naših vprašanj oziroma pravic. V kakšni meri in na kakšen način se bo to zgodilo, pa je že drugo vprašanje, ki spada v jutrišnji dan našega nenehnega prizadevanja za konkretno uveljavljanje naših narodnostnih pravic.

Medtem ko sem nad izglasovanjem zaščitnega zakona v poslanski zbornici seveda zelo zadovoljen, moram pa is-

točasno izreči tudi nekaj svojih pomislekov ne toliko glede vsebine zakona (bodoče izvršilne norme mu bodo morale dati konkretno lice in obliko), kakor glede našega skupnega zadržanja do tega zakona. S tem v zvezi bi rad pripomnil tole:

1) Skoro trideset let je mimo, kar je bil vložen prvi zakonski osnutek v rimskem parlamentu. Bilo je namreč v prvih sedemdesetih letih, ko so bili v rimski zbornici vloženi prvi predlogi: peticija Slovenske skupnosti, zakonski osnutki sen. Seme, potem posl. Fortune.

STRAN 2

02 Breda Susič
MILOŠEVIČEV TRN V PETI

03 Drago Legiša / intervju
SILVAN KERŠEVAN

04 Jurij Paljk
"EVROPI MORAMO DATI DUŠO!"

06 Janez Povše
PRIMORSKI KNJIŽEVNIKI BLIŽE MANJŠINI

07 Milan Gregorič
(NE)MEDITERANSKOST SLOVENIJE

08 Ivan Žerjal / pogovor
NEVO RADOVIČ

10 Iva Koršič
SLOVO OD POLETNEGA SREDIŠČA

11 Erika Jazbar / pogovor
IRENA ŠPACAPAN IN ANDREJ ČERNIC

14 Davorin Devetak
SEJA KOMISIJE ZA SLOVENCE PO SVETU

16 Janez Juhant
LAMBERT EHRLICH, NARODOV SVETILNIK

SVET OKROG NAS

NOTRANJA POLITIKA V ITALIJI

KRIŽI IN TEŽAVE LEVE SREDINE

DRAGO LEGIŠA

Le kakih deset mesecev manjka do rednega konca sedanja legislature, kar pomeni, da se naglo bližamo državnozbornim volitvam, ki bodo potekale po starih volilnih predpisih. Parlament, ki je bil izvoljen leta 1996, teh predpisov ni spremenil in jih tudi do bližnjih volitev gotovo ne bo, četudi so se vse parlamentarne skupine po volitvah pred petimi leti naravnost zaklinjale, da bodo urednišile volivcev, ki so se na referendumu bili izrekli za večinski sistem. Slednji pa naj bi bil zakonsko tako izoblikovan, da v parlamentu ne bi več prihajalo do političnih in strankarskih prekucij ali prevratov. Prav sedanja legislatura je v tem pogledu naravnost rekordna, saj je nad 200 poslancev v pičlih štirih letih obrnilo hrbet listam, na katerih so bili izvoljeni, in stopilo med svoje nekdanje politične nasprotnike.

Na začetku tega meseca sta bivši ministrski predsednik Prodi in njegov naslednik D'Alema priredila ločena seminarja - prvi je bil v kraju Camaldoli, drugi pa v Frascatiju pri Rimu - na katerih so udeleženci razpravljali o glavnih vzrokih, zaradi katerih sta obe njuni levi sredini doživeli zlom. Koalicija, ki jo je vodil Romano Prodi, je leta 1996 na volitvah zmagala ter v pičlih dveh letih dosegla dva zelo pomembna cilja: sanacijo državnih financ in vstop Italije na območje evra, to je evropske enotne valute. Kmalu zatem pa je znotraj leve sredine nastal tak razdor, da je predsednik Prodi odstopil. Ker so t.i. "prenovljeni komunisti" prešli v opozicijo, je Prodi prišel ob večino v parlamentu, tako da bi predsednik republike Scalfaro lahko predčasno razpustil parlament in razpisal nove volitve. Scalfaro pa tega koraka ni naredil, ker so zelo okrnjeni levi sredini priskočili na pomoč bivši predsednik republike Cossiga (dosmrtni senator)

in prebežniki - vodil jih je poslanec Mastella, izvoljen na listah opozicije - tako da je nova koalicija imela večino v parlamentu. Dejansko je to naredila samovoljno, saj je volilni zbor bil nakazal drugačno rešitev. Predsednik vlade je postal Massimo D'Alema, ki je že v mladih letih zavzemal odgovorna mesta v KPI, a je italijanske postkomuniste tudi pripeljal v socialdemokratsko internacionalo. Izvedenci za italijanske notranje razmere trdijo, da je za časa Prodijeve leve sredine D'Alema v bistvu deloval rušilno. Kot predsednik vlade pa je kmalu prejel dve veliki klobuti, od katerih si ni opomogel in se je leva sredina obakrat hudo zamajala na samih svojih temeljih. Prva klobuta je bil zelo slab izid evropskih volitev, še slabši pa je bil izid deželnih volitev letos. D'Alema je moral zato odstopiti, saj se je med drugim osebno angažiral v volilnih kampanjah in izjavljal, da bo odstopil v primeru volilnega poraza.

D'Alema je sicer uspešno prestopil preizkušnjo ob primeru Kosova, a se glede na druge probleme ni kdovekako izkazal. Njegovi kritiki pri tem omenjajo predvsem zadevo Očalan, seznam Mitrokhin (agenti KGB v Italiji) in pogoste umike pred veti, ki jih je postavljala sindikat CGIL, zadevali pa so pokojninski sistem in t.i. fleksibilnost delovne sile (ni nujno, da delavec ostane vse življenje na istem delovnem mestu).

Na čelo levosredinske vladne koalicije se je po D'Alema povzpela Giuliano Amato, po prepričanju socialist in bivši nekdanji ožji sodelavec ter svetovalec Bettina Craxija. Amatu tudi politični nasprotniki priznavajo, da je sposoben mož in odlični poznavalec gospodarskih in finančnih razmer v državi, tako da nekateri ne izključujejo možnosti njegove predsedniške kandidature na bližnjih političnih volitvah. Ima pa mnoge tekmece znotraj leve sre-

dine in tudi odločne nasprotnike, zlasti med nekaterimi bivšimi vodilnimi predstavniki PSI, kot sta npr. bivša ministra Martelli in De Michelis. Slednja namreč s pomočjo nekaterih somišljenikov obnavljata l. 1994 razpuščeno socialistično stranko. Ustanovni kongres naj bi bil januarja prihodnje leto v Milanu. Nova stranka pa bo iskala stike in sodelovanje z Berlusconiem!

Že iz tega, kar smo navedli, lahko sklepamo, da se leva sredina spopada z velikimi težavami, saj bi jo nekateri radi čim bolj oddaljili od sredine in jo trdneje zasedrili na levi, čeprav dejansko nihče ne pove ali ne zna povedati, katere so danes bistvene značilnosti leve.

Medtem se italijanski politiki morajo ubadati z zelo resnimi problemi, od teh pa stopata na plan z vso silovitostjo predvsem dva: prostitucija in priseljevanje. Glede na prvo je pristojna ministrica pred dnevi predlagala spremembo zakona, ki je l. 1958 v Italiji odpravil javne hiše, za priseljevanje pa naj bi se Italija nekako ravnala po ameriškem vzorcu, kar pomeni, da bi se redno določala kvota, to je natančno število tujcev, ki se smejo priseliti v Italijo in se tudi redno zaposliti. Tudi ta rešitev pa je še sporna, saj nekateri guvernerji ali predsedniki deželnih vlad na severu države npr. zahtevajo, da vsaka dežela določi kvoto priseljencev, češ da sama najbolje pozna razmere in potrebe na svojem ozemlju.

Kar se dogaja znotraj leve sredine, zanima tudi našo manjšino, saj vemo, da so na levosredinskih listah nastopali tudi slovenski kandidati, in sicer tudi kandidati Slovenske skupnosti, ki je sicer načelno za samostojno in od italijanskih strank neodvisno nastopanje, kar pa je na mnogih ravneh dejansko nemogoče oz. brez otipljivih rezultatov, ker je italijanska politika gluha za samostojno izvoljeno manjšinsko predstavništvo.

ŠE NEGOTOV RAZVOJ DOGODKOV V ČRNI GORI

MILOŠEVIČEV TRN V PETI

BREDA SUSIČ

Kot vsi diktatorji tudi Milošević najde vedno zunanega sovražnika, na katerega lahko zvrne krivdo za neuspeh lastne politike. V zadnjem tednu se je to zgodilo kar dvakrat. Najprej so to bili predsedniki Hrvaške Mesić, Češke Havel in Slovenije Kučan, ki so po mnenju uradnega Beograda "znani rušitelji lastnih držav in SFRJ Jugoslavije", potem pa še zveza NATO, ki je po mnenju jugoslovanskih oblasti odgovorna za katastrofalne rezultate desetletne vladavine Miloševićeve Socialistične stranke.

O revščini, lakoti, socialni nepravilnosti, korupciji, brezposelnosti, sesutju zdravstvenega in izobraževalnega sistema ter o rastočem kriminalu v državi je ob deseti obletnici vladajoče Socialistične stranke pisal beograjski časopis *Vreme*. Kot rečeno, Milošević vali krivdo za zaskrbljujoče socialno stanje v državi na "še sedem let trajajočo agresijo zveze NATO".

Medtem ko so se politiki v Bruslju pred nedavnim pogovorjali o tem, da sankcije proti Jugoslaviji niso obrodile zaželenega sadu, in so razmišljali o tem, da bi jih ukiniti ali omilili, nekateri analitiki ugotavljajo, da pa je verjetno pritisk, ki ga je zveza NATO v minulih dneh izvajala na srbsko vodstvo, pripomogel, da

se to ni odločilo za državni udar v Podgorici. Črnogorski mediji so namreč sredi minulega tedna odkrili, da je bila jugoslovanska vojska tik pred tem, da gre s tanki na ulice, njene enote specialcev pa bi morale vdreti v črnogorski parlament in druge državne palače ter aretirati črnogorsko vodstvo. Zvezni premier Bulatović je bil menda vključen v načrt udara in bi po odstavitvi Đukanovića prevzel njegovo mesto predsednika republike.

Srbija je torej po poročanju podgoriškega tednika *Monitor* do podrobnosti pripravila državni udar, ni pa znano, zakaj do njega nazadnje ni prišlo. Nekateri pripisujejo spremembo načrtov dejstvu, da Đukanović ni razglasil samostojnosti in suverenosti Črne gore, pač pa se je omejil na politične izjave, v katerih je obsodil Miloševićeve ustavne spremembe in napove-

dal razpis referendumu o samostojnosti republike. Morda pa je Milošević, kot rečeno, zadržala grožnja NATA, da bo v primeru vojaškega posega sprožila protiukrepe.

V izjavah za javnost v resnici generalni tajnik Zveze Robertson ni želel govoriti o morebitnih ukrepih proti Srbiji. Izrazil je samo prepričanje, da Milošević ne bo napadel Črne gore, saj je v preteklosti naredil veliko napak, med katerimi je bila ena največjih upiranje zvezi NATO na Kosovu.

Predsedniki Slovenije Kučan, Češke Havel in Hrvaške Mesić so na vrhu v Dubrovniku izrazili upanje, da tokrat mednarodna skupnost ne bo dopustila, da razmere prarastejo v novo nasilje in da bo pravočasno ukrepala. Morda je podpora, ki jo je tudi minuli teden Črni gori izrazila ameriška zunanja ministrica Allbrightova, edino jamstvo, da mala republika lahko sploh upa na ugodno razrešitev krize. Gotovo pa se ne more opreti na srbsko opozicijo, ki sicer išče povezave s črnogorskim demokratičnim vodstvom, vendar je na skupnem srečanju v Sv. Štefanu minulo soboto ponovno dokazala, da ne more doseči soglasja niti o najnujnejših vprašanjih, kot je odločitev o udeležbi ali bojkotu prihodnjih parlamentarnih volitev.

S 1. STRANI

ZADOVOLJNI, A NE...

Trideset let (pustimo zaenkrat pri miru ves naš boj takoj po podpisu Londonskega sporazuma) se je torej naš zaščitni zakon "kuhal" v državnem parlamentu. Tako dolge poti ni imel najbrž v zgodovini noben drug zakon v korist kake evropske narodne manjšine, ne v Italiji ne drugje!

Koliko naporov in koliko naših delegacij je v teh tridesetih letih romalo v Rim zagovarjat pravico do zaščitnega zakona, nam bodo znali povedati zgodovinarji oz. kronisti. Sam ne bom nikdar pozabil na prvo delegacijo, ki je bila leta 1972 sprejeta pri predsedniku vlade Emiliju Colombu, ki se je z nami pogovarjal kar dobro uro v vladni palači Chigi v Rimu. Mimo že pokojnih članov te prve in potem drugih delegacij pa ne morem in tudi ne smem tudi iz globokega posebnega spoštovanja do njih truda, zavzetosti in vsestranskih prizadevanj; to so bili dr. Avgust Šfiligoj, Boris Race, Izidor Predan, posl. Albin Škrk, sen. Jelka Gerbecova... Brez njihovega trdega dela bi danes ta zakon, čeprav še vedno nezadosten in pomanjkljiv, ne postal v poslanski zbornici realnost!

2) Pravkar izglasovani zaščitni zakon ne potrebuje danes nobene evforije, ampak le marljivo delo za njegovo izboljšanje, predvsem ko bo šlo za izglasovanje njegovih izvršilnih norm, npr. za naše šole in njih sindikate, za špestrsko dvojezično šolo, za Glasbeno matico in center Emil Komel itd.

3) Ta zaščitni zakon tudi ne potrebuje kakega očetovstva, ki bi si ga nekateri naši politiki tako radi prisvojili. Izjava, kot je "vložili smo veliko truda... ter poldrugo leto našega življenja..." (izjava za tisk vidnega tržaškega levega predstavnika), nas ne more prepričati, kaj šele ganiti. Delo, prizadevanje, potrpežljivost, napor, poti so bile storjene s strani nas vseh, od leve do desne, če smem tako reči (razen t.i. Gombačeve skupine, ki je bila iz principa proti temu zakonu), od delavca do intelektualca, od najmanjšega do najstarejšega člana naše narodne skupnosti. To je zgodovinsko dejstvo, zato nikakega prizadevanja po očetovstvu tega zakona, pa naj pride s katerekoli strani!

Ce je zaščitni zakon postal oziroma še bo postal naša stvarnost, potem je to za sluga nas vseh, vseh Slovencev v Italiji, ki se v vseh po vojnih letih zavzemamo in trudimo za pravično ureditev naših odprtih vprašanj.

Ta zakon je torej sad dela vseh naših rok, zato stran z vsakim paternalizmom, vsiljevanjem očetovstva in političnim prisvajanjem tega, kar je naše, kar je skupno vsem, kar je in mora biti zaslug celotne naše narodne skupnosti v Italiji in rezultat njenega vztrajnega dela in neusahljive volje do življenja in vsestranskega razvoja!

NA CILJU

Deželni svetovalci Jože Škerk, Drago Štoka, Bojan Brezigar in Ivo Jevnikar so tu veliko naredili. Ti zakoni pa so zadevali predvsem kulturno in splošno manjšinsko problematiko.

Pomen sedanje zaščite je zlasti razširitev zaščitnih norm na vse tri pokrajine (Trst, Gorica, Videm) naše dežele in s tem tudi uradno priznanje Slovencev v videmski pokrajini, ki so pod Italijo od leta 1866. Na ta način smo vsi Slovenci v Italiji pravno enako zaščiteni.

Glavni del poti je sedaj za nami. Jeseni pa bo - s potrebo politično voljo - prišlo še do dokončne odobritve zakona v drugi zakonodajni zbornici.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

PREDAJMO SE GLASBI, SAJ IMA NEVERJETNO MOČ

DRAGO LEGIŠA

Vrsta zaključnih nastopov priča o zelo razvejani dejavnosti našega centra. Bi za naše bralce lahko povedali kaj več o tem?

Pravo podobo o našem delu si bralec lahko ustvari samo, če nas obišče, ko smo v polnem delu in če pride na naše prireditve. Atmosfero lahko zadrihaš in emocije se sproščajo, ko si prisoten in vključen v neki dogodek.

Sicer bi lahko rekel, da je cilj našega dela približati otrokom glasbeni svet, vzbuditi v njih zanimanje in ljubezen do te umetnosti, sproščati otrokov domišljjski svet in ustvarjalnost. V drugi fazi pa prideta v poštev strokovno izobraževanje in vzgoja kadrov, seveda za učence, ki kažejo nagnjenje do glasbe in sposobnost.

V glasbeni šoli se naši malčki učijo poleg glasbe tudi javnega nastopanja. Zakaj je to pomembno?

Glasba ni sama sebi namen. Poleg tega, da ti pomeni lahko osebno zatočišče v intimnosti tvojega doma, je imela in ima glasba v naši civilizaciji družbeno vlogo, ki je v zgodovini zadobivala različne oblike in ima tudi danes svojo namembnost. Pomislimo na dvorne veselice, podoknice, lovsko glasbo, poštni rog, versko-obredno glasbo, pa seveda koncertni oder in, zakaj ne, vaške praznike, plesišča in disko-teke.

Pouk glasbe pomeni za otroka tudi vajo v avtodisciplini, premagovanju napetosti in strahu, sprostitvi, kontroli emotivnosti, pridobivanju samozavesti. Javno nastopanje je trenutek, ko se sproži mehanizem vseh teh silnic.

V tem času potekajo predpisi v glasbeno šolo. Povejte nam, kakšni so obeti za prihodnje šolsko leto in do kdaj lahko starši vpišejo svoje otroke?

Večina letošnjih učencev je potrdila obisk tudi v prihodnjem šolskem letu. Sicer bomo po poletnem premoru spet na razpolago ob koncu avgusta in v začetku septembra.

Nekaj vaših učencev je na raznih pokrajinskih, državnih in mednarodnih tekmovanjih doseglo zavidljive uspehe. Kaj te nagrade pomenijo za vašo šolo?

Lahko povem, da je na naši šoli nekaj zelo obetavnih učencev in da ima šola tudi zelo dober učni kader, zato seveda uspehi ne izostajajo. Uspešnost naših učencev na državnih izpitih nas potrjuje v našem delu, prav tako nas veselijo lepe uveljavitve naših učencev na tekmovanjih in drugih glasbenih prireditvah.

Pred kratkim ste ustanovili Arsatelje, v katerem naj bi pribajalo do soočanja in oplajevanja med različnimi vejami umetnosti in glasbo. Povejte nam kaj več o delovanju, načrtih in poslanstvu Arsateljeja!

Arsatelje - Mednarodni center za glasbo in umetnost - je društvo, ki se je formaliziralo lani, delovalo pa je že prej. To je delavnica, v kateri

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice je ob zaključku šolskega leta 1999-2000 priredil vrsto zaključnih nastopov, na katerih so svoje glasbeno znanje pokazali domala vsi učenci te glasbene šole. Ker je bilo teh nastopov izjemno dosti, učencev na tej glasbeni šoli pa je prek dvesto, smo se obrnili na ravnatelja prof. Silvana Kerševana, da bi nam povedal kaj več o delovanju šole in načrtih za prihodnost.

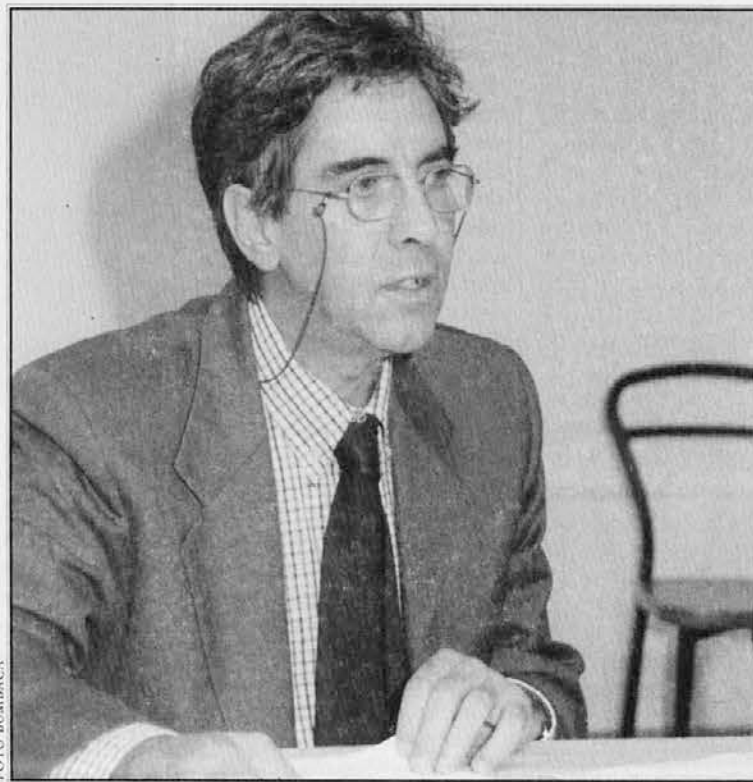

FOTO BUMBACA

se snuje, študira, raziskuje, ustvarja in poustvarja. Soočanje različnih vej umetnosti je danes precej ustaljena praksa. Pogosto slišimo govoriti o interdisciplinarnosti in multimedialnosti. Mi smo uvedli to obliko prireditve že pred mnogimi leti: glasbenemu programu so se pridružili še poetični teksti, balet, scenska oprema itd.

Delo v Arsateljeju se začne tam, kjer se konča šolsko delo, je nekako nadaljevanje le-tega. V njem so aktivno udeleženi profesorji in študenti s Centra Komel in drugi glasbeniki, umetniki in strokovnjaki, ki jih to delo zanima. V Arsateljeju želimo obravnavati v prvi vrsti še nepoznane teme in osebnosti iz našega ožjega in srednjeevropskega kulturnega prostora. Doslej so za nami že večeri, posvečeni Emilu Komelu, Štefanu Mauriju, Stanku Jerčiću, Pavletu Merkuju, Alojzu Ajdiču, Danieleju Zanettovichu. Arsatelje je prostor, ki daje priložnost mladim glasbenikom, da ohranijo stike z glasbo tudi po diplomu, je gotovo tudi primerna formula, kjer bi lahko zaživel orkester. Idej je dosti in načrtov tudi. Potrebno bi bilo uskladiti delo z drugimi operaterji, ki delujejo na terenu, doseči njihovo naklonjenost in podporo.

Vse to bogato delovanje vaše šole zabteva velikanske napore in veliko dobro organiziranega dela. Gotovo imate pri tem tudi mnogo težav. Kako jih rešujete?

Redno delovanje ovirajo različni problemi: nezadostni učni kader, pomanjkanje pomožnega osebja, prostorska stiska, neredno financiranje. Šola ima v najemu nekaj prostorov v Kulturnem centru Lojze Bratuž, ki se lepo predstavijo in nam jih marsikdo zavida, so pa nezadostni, tudi ker je razporeditev prostorov v tem centru nefunkcional-

na. Glasbena šola brez svoje dvoranice je kot športno društvo brez telovadnice. Manjkajo prostori za skupinski pouk, za balet, za knjižnico in arhiv. Začasno se poslužujemo dodatnih prostorov v Alojzijevejšču. Vsa prizadevanja odbora šole, da bi uredil problem v sklopu centra Bratuž, je bil doslej brezuspešen; zato išče rešitve drugod (kaj bo s Placuto?). Verjetno se nekateri ne zavedajo vloge šole v sklopu tega Centra, ki bi brez nje in lastne aktivnosti postal lep spomenik brez duše.

Zaščitni zakon, o katerem sklepa rimski parlament, omenja poleg Glasbene matice tudi SCGV Emil Komel. Ste zadovoljni s predvideno ureditvijo tega področja?

Vključitev naše šole v 15. člen zaščitnega zakona pomeni veliko priznanje za naše delo. Važnost tega člena pojmujejo predvsem v priznanju slovenščine kot učnega jezika, nihče pa ne ve, v kakšnem obsegu bo zakon zaščitil glasbeno šolstvo. Če bo zaščitil le manjšino v manjšini, potem bo večji del naše študirajoče mladine ostal nezaščiten. Če pa sta s tem členom obe zamejski glasbeni ustanovi vključeni v proces reforme, ki je v teku in predvideva tudi pokrajinske šole, potem lahko upamo, da bo v bodoče tudi Goriška dobila svojo ustanovo. To so tudi naše želje. Nerealno je pričakovati, da bodo družine z Goriškega pošiljale svoje otroke na šolanje v Trst, kar velja še v večji meri za Beneško Slovenijo in Karnalsko dolino.

Kakšno vlogo bo po odobritvi zaščitnega zakona imela zasebna pobuda, ki je bila doslej odločilna?

Ovisno je od obsega državne šole in njene kvalitete. Zaščitni zakon prihaja v trenutku, ko je italijan-

ski konservatorij v krizi in je beg iz državne šole v privatno zelo velik. Zasebna pobuda je v katerikoli situaciji važna. Ljudje ob meji smo itak vajeni problemov in se bomo morali tudi v novih okoliščinah znajti.

Prav gotovo imate tudi v vaši šoli veliko načrtov za prihodnje šolsko leto.

Povejte nam vsaj najvažnejše!

Prav te dni smo zaključili zelo uspešno glasbeno delavnico za solo- pevce. Prihodnji teden bo v naših prostorih tečaj baročne glasbe pod vodstvom skupine Gallus Consort, istočasno pa bo stekel masterclass violončela, ki ga bo vodil prof. M. Meir iz Izraela. Te dni si skupina naših študentov pod mentorstvom prof. glasbene zgodovine ogleduje goriško semeniško knjižnico in zapuščine glasbene literature. Delovno poletje torej! Že v začetku septembra nas čakata dva koncerta v pokrajinskem muzeju na goriškem gradu v sklopu niza, ki ga organizira goriška pokrajina. Prihodnje šolsko leto bo gotovo v znamenju sprememb in obletnic, poleg 1000-letnice Gorice pa še 100-letnica prve glasbene šole v Gorici, to je Kome-lovega Pevskega in glasbenega društva. Še bi lahko našteval.

Kot vemo, se tudi v vašo šolo vpišuje čedalje več otrok tako iz narodnostno mešanih zakonov kot tudi iz čisto italijanskih družin.

Kako rešujete in zlasti kako mislite v prihodnje reševati to košljivo vprašanje?

Narodostna slika zamejstva se je v zadnjih dvajsetih letih precej spremenila. Potrebovali bi strokovno politično-sociološko analizo, saj se problem postavlja ne samo pri nas, ampak tudi na državni šoli in v drugih organizacijah. Ko bi slovenščina postala učni predmet v italijanskih šolah ob meji, bi problema ne bilo.

Za učence na naši šoli, ki slabo poznajo ali sploh ne poznajo našega jezika, poskrbimo za pouk osnovne slovenščine. Sicer pa pojmuje jezik ne samo kot sredstvo sporocanja in sporazumevanja, ampak kot ključ za spoznavanje kulture nekega naroda. Na ustanovi, kjer je glavni predmet glasba, pride v poštev še druga abeceda, tista glasbena. Res je, da slovenščina včasih trpi, gotovo pa je, da rastejo v takšnih skupnostih, kot je naša, generacije, ki naravno sprejemajo našo stvarnost. Nam se te družine približajo, ker cenijo naše delo, naše pobude, organiziranost. Mogoče so prav ti mladi garancija za boljše čase.

Povejte nam, prosim, zakaj svetujete mladim staršem, naj vpišejo svojega otroka v glasbeno šolo!

Z glasbo je človeški um dosegel genialne vzpone. Glasbena dela pričajo o veličini človeka in njegovi ustvarjalni energiji. Ne samo Dante in Prešeren, Michelangelo in Plečnik, tudi Gallus in Mozart sta duhovno oblikovala in obogatila človeško zgodovino. Glasbena govorica je abstraktna, zato toliko bolj razumljiva, saj jo lahko vsak po svoje in drugače doživlja, sprejema in posreduje. Rešiti se le moramo tabujev in se ji predati. Neverjetna je njena moč!

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

16. NAVADNA NEDELJA

"Postavil jim bom pastirje, da jih bodo pasli." (Jer 23, 4)

"Gospod je moj pastir, nič mi ne manjka ... Tudi če bi hodil po globeli smrtne sence, se ne bojim hudega, ker si ti ob meni." (Ps 23, 1. 4a)

"Kajti po njem imamo oboji dostop k Očetu v enem Duhu." (Ef 2, 18)

"Zasmilili so se mu, ker so bili kakor ovce, ki nimajo pastirja." (Mr 6, 34b)

Sv. pismo rado govori v prisposodobah. Ena izmed teh je vzeta iz pastirskega življenja. To je bilo vsem Izraelcem, pa tudi vsemu antičnemu svetu zelo domače; saj so bili Judje dolgo časa popotni pastirji z drobnico in govedom. Kot najvišji pastir ljudstva pa je bil Bog. Tudi Nova zaveza nadaljuje z zgledi iz pastirskega življenja, kljub temu da se je prvotni način življenja razvijal tudi v druge oblike, npr. v vinogradništvo, ribolov, razne obrti ipd. Vendar Jezus rad govori ljudem s podobami ovc in pastirjev, čeprav so v njegovem času imeli pastirje za najbolj zarobljen del prebivalstva, kakor že pred njimi Egipčani. Toda prav njim angel razodene rojstvo Odrešenika (Lk 2, 8-20). Novorojeno Dete v Betlehemu pa rado sprejme počastitev pastirjev.

Današnji človek se nerad prepozna v prisposobi neumne ovce, a tudi podoba pastirja mu ne prija, ker Bog že v SZ graja ljudstvo po prerokih, posebno voditelje-pastirje. Bog očita ljudem, zlasti pastirjem, da pasejo sebe, namesto da bi pasli ovce (gl. Avguštin, 46. gov., 1-2); da pogublajo in razganjajo ovce njegove paše. Božja jeza se vname proti takim pastirjem, ki jih bo "pometel stran" (Jer 22,22). Ker so zlorabljali oblast, bo Bog sam zopet skrbel za ovce (Jer 22, 2-3). Tudi grozi s kaznjivo za hudobna dejanja (Jer 23, 1-2).

Jezus imenuje tistega, ki ne pride v stajo po vratih, tat in ropar (Jn 10, 1). Za Jezusa je tat tisti, ki krade Bogu. Bog pa je ljubosumen Bog (2 Mz 20, 5; 34, 14). Svari pred lažnimi preroki v ovčjih oblačilih, ki pa so znotraj grabežljivi volkovi (Mt 7, 15). To prisposobo si lahko ogledamo in se ob njej zatopimo v premišljevanje v štandreški župnijski cerkvi. Umetnost Toneta Kralja nam je v veliko pomoč pri tem. Jezus pošilja apostole kakor jagnjeta med volkove (Lk 10, 3). A je sam Jagnje, kakor zaklano, zaradi nas in naših grehov. Janezovo Razodetje nam ga prikaže kot vrednega najvišje časti (5, 6.9.12). Še mi vzklikamo z nebeščani: "Jagnje Božje, ki odjemlješ grehe sveta, usmili se nas!" On sam gre iskat izgubljeno ovco, človeka, da nas reši trnja, pogube, smrti (Ezk 34, 16; Mt 18, 12-14; Lk 15, 3-7). Ostanje zvest samemu sebi (2 Tim 2, 13).

Medtem ko so pastirji v dolgi zgodovini človeškega rodu, tako duhovni kakor narodni-državni voditelji, več ali maj odgovorili pri vodenju ljudstva, Bog obljublja novega skrivnostnega pastirja, ki bo vreden tega imena (Jer 23, 5-6). Iz NZ vemo, da je to Kristus, ki je podrl steno pregrade, t.j. sovraštvo med vsemi ljudmi, ne le med Izraelci in pogani (Ef 2, 14).

Dne 14.8.1961 so začeli graditi berlinski zid. Zrušili so ga šele po 28 letih (1989) razdelitve in zato osiromašenja političnega, gospodarskega, univerzitetnega življenja, znanosti in človeškosti, saj so na njem in ob njem prelili veliko krvi ter rojevali sovraštvo. Gotovo se to ni zgodilo brez božje volje: prvo današnje berilo govori celo, da je Bog razkropil ovce po vseh deželah (Jer 23, 3). Zmešal je bil tudi jezik v Babiloniji, tako da so se ljudje izselili po vsem svetu; on pa je s tem preprečil človekovo težnjo po enotnosti z versko-političnim imperikalizmom (1 Mz 11, 1-9; z opombo na str. 36). Božji načrt je skrivnost, a je načrt življenja. Vzbuja lakoto po Božji besedi (Am 8, 11-12).

Že v SZ Bog zaupa nekaterim svojim služabnikom vodstvo ljudstva po njegovi volji: Mojzesu, Jozuetu, Sodnikom, Davidu, ki jih imenuje pastirje, pa tudi poganskemu kralju Kiru, saj se ljudje čutijo kot ovce brez pastirja. K Jezusu pa prihajajo od vsepovsod in se mu smilijo. Poučuje jih sam, a tudi po apostolih (Mr 6, 30. 33-34); danes po papežu, škofih, duhovnikih in diakonih, a tudi po laikih. Vsi ti so po krstu deležni trojne službe: preroške, duhovniške in kraljevske (Vat. II., M, 15). Tako nas zbira, poučuje, vodi v polnost svojega miru, v vstajenje celega človeka. "Zakaj on je naš Bog, mi ljudstvo njegove paše, čreda njegove roke" (Ps 95, 7).

Zaupajmo se njemu, ki je prišel, da bi "dal svoje življenje v odrešenje mnogih" (Mr 10, 45). On vabi tudi nas, naj damo svoje življenje za brate (gl. vse X.L.Dufour, JnEv, 445 ss).

DUNAJSKI NADŠKOF KARD. SCHÖNBORN V DEŽELI

"EVROPI MORAMO DATI DUŠO!"

JURIJ PALJK

Tako je dejal dunajski kardinal Christoph Schönborn, ki se je v torek in sredo, 11. in 12. julija, mudil v naših krajih, kamor je prišel na povabilo goriške nadškofije.

Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni je dunajskega nadškofa in kardinala povabil v Gorico in Oglej, da bi tako najvišji predstavnik dunajske krajevne Cerkve vrnil obisk goriški Cerkvi, kajti lansko leto je goriška nadškofija priredila romanje po poteh p. Marka iz Aviana in tako pomorala tudi na Dunaj, kjer so se romarji srečali tudi s kardinalom Schönbornom. Ta je v sredo, 12. t.m., spregovoril častnikarjem tudi na goriški nadškofiji, glavno zanimanje pa je seveda vladalo za njegovo predavanje, ki ga je imel isti dan zvečer v Ogleju, ko je v Rimski dvorani spregovoril na temo: *Cerkev, Evropa in svet - o enotnosti človeštva*.

V Ogleju je uglednega predstavnika pozdravil goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, prišli pa so tudi tržaški škof msgr. Evgen Ravnani, videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti, koprski škof msgr. Metod Pirih, pomožni koprski škof dr. Jurij Bizjak in vrsta drugih visokih cerkvenih predstavnikov, med njimi tudi vikar za Slovence goriške nadškofije msgr. Oskar Simčič. Dunajski kardinal se je pred številnim občinstvom v Ogleju v tekoči italijanščini najprej na glas vprašal, kaj je danes Evropa. V nadaljevanju se je tudi vprašal, ali današnjemu Avstrijcu, Slovencu ali Furlanu Evropa pomeni domovino ali ne. Obenem se je tudi vprašal, kaj lahko današnja Cerkev sploh ponudi Evropi in kakšna je vloga kristjana v njej. Pravzaprav je kardinal zelo bistro najprej opredelil izrazoslovje in pojasnil, kaj je "Heimat", kaj domovina, kaj narod, saj gre za izraze, ki so polni pomenov, a so se v minulem stoletju tudi najbolj zlorabljali. Ko je spregovoril o nemški besedi "Heimat", ki jo je težko prevesti v tuj jezik,

FOTO BUMBAGA

saj pomeni rodni kraj, a tudi kraj, na katerega si navezan, ker si v njem več časa prebival - v slovenščini bi lahko skorajda rekli, da gre za "malo domovino" - je kard. Schönborn dejal, da zase lahko reče, da je bila njegova prva "Heimat" rodna Bohemia na Češkem, od koder so morali med vojno zbežati v gorski predel Avstrije, kjer je doživel drugo "Heimat". Ko pa se je odločil za duhovniški poklic, stopil v red dominikancev in odšel v samostan v Rim, kjer je tudi študiral, je samostan postal njegova tretja "Heimat", medtem ko se sedaj navaja na četrto "malo domovino", na Dunaj. O pomenu besede "Heimat" je nalašč dlje govoril, da bi kasneje lahko povedal, kaj pojmuje pod pojmom narod in domovina. Da bi svoje besede podkrepil, je citiral prof. Josefa Rovana, nemškega Juda, ki se je pred vojno spreobrnil, bil ujet kor aktiven borec proti nacizmu, preživel grozo Dachau, postal francoski državljan, a je kljub temu trdil, da ima pravico imeti več "malih domovin". Prav Rovana je zapisal, da "je občutek, da imaš svoj dom na več krajih, čudovit, a ne imeti več kraja, v katerem se počutiš doma, strašna usoda." O teh stvareh je kard. Schönborn podrob-

no govoril, da bi pokazal, kako mora biti vsak človek, ki hoče biti Evropejec, najprej pripadnik nekega naroda, se mora najprej počutiti nekje doma, če hoče zares dejavno potem delati v okviru Evrope. Narod je po Rovanovi definiciji "naravna skupnost istega in identičnega izvora"; zato se je kardinal vprašal, ali so lahko Avstrijci narod, ko pa že vpogled v telefonski imenik pokaže, da gre že na Dunaju za izjemno narodno mešanico ljudi. Za domovino pa je kard. Schönborn dejal, da se ljubezen do nje kaže predvsem takrat, ko je ogrožena.

Kakšna pa je vloga Cerkve pri vsem tem? Po kardinalovem mnenju ima Cerkev v sebi moč, da lahko na pozitiven način ovrednoti tako kulturne kot narodne mnogovrstne posebnosti, in to tako, da jih ne postavlja v nasprotje drugim narodom in kulturam, o mikam, kajti z močjo vere je Cerkev znala tako v svoji liturgiji kot v svojem življenju prevzeti tisto, kar je dragocelega iz različnih kultur, in marsikdaj je tako določene kulture, omike, celo obvarovala pred izginotjem.

Pri svojem predavanju se je kardinal opiral na encikliko papeža Pija XII., ki je 20.10. 1939 pisal ravno o tem, kako Cerkev spoštuje in ceni vse

narode, ki se lahko v njej v polnosti razvijejo. Hkrati je poudaril dejstvo, da se lahko vsak posameznik in vsak narod v Cerkvi prepozna kot enakovreden član občestva združenih, združenih v Kristusu Odrešeniku. Povedal je tudi, da je trdno prepričan, da sam obstoj človeških pravic ni možen, če človeštvo ni ena sama velika družina.

Cerkev je kard. Schönborn predstavil kot zakrament, instrument, po katerem dosežemo edinstvo v različnosti; zato v Cerkvi ni in ne sme biti nobenih rasnih, narodnih ovir ali razlikovanj, saj smo pred Bogom vsi enaki. Pot sprave je edina možna pot k taki Evropi, v kateri bo vsakdo imel svoj dom, v kateri se bo vsak človek in narod prepoznaval. Pri tem je opozoril, da je naravno to, da ljubimo najprej najbližje ljudi, ker je vesoljna ljubezen skorajda nemogoča. Pri svojem posegu je dunajski kardinal povzel misel francoskega politika Delorsa, ki je že pred leti dejal: "Ali damo Evropi dušo ali pa je ne bo!" Tudi po mnenju kardinala Schönborna Evropa ne more v svetlo prihodnost, ne da bi se naslanjala na krščanske korenine, saj Evropa ni samo gospodarski izziv.

Po predavanju si je kardinal v spremstvu škofov ogledal razstavo o oglejskih patriarhih in kasneje daroval sveto mašo v oglejski baziliki. Med mašo, pri kateri so sodelovali vsi zbrani škofje in večje število duhovnikov, je pel madžarski pevski zbor Monteverdi iz Budimpešte, bogoslužju pa so prisostvovali tudi predstavniki sestrskih Cerkva, med njimi tudi srbski pravoslavni metropolit Jovan. Med daritvijo je kardinal posebej izpostavil važno vlogo oglejske Cerkve in njen pomen pri združevanju slovanskih, latinskih in germanskih narodov.

Maša je potekala v štirih jezikih: latinščini, italijanščini, nemščini in slovenščini. Kardinal Christoph Schönborn je v pridigi pozval vse kristjane, naj se trdno oklene vere in naj svojo vero utrjujejo v tradiciji oglejskih korenin, "saj smo v Ogleju, v oglejski Cerkvi vsi doma; tu je vsak jezik doma, Cerkev pa je domovina in mati vseh narodov".

SLOVENSKI NOVOMAŠNIKI 2000

ŽETEV VELIKA, DELAVCEV PREMALO...

Kot je že tradicija, je mesec julij na Slovenskem posvečen novim mašam in tudi tokrat je tako, saj je slovenski narod letos dobil 25 novomašnikov. Po škofijah so porazdeljeni takole: devet novomašnikov pripada ljubljanski nadškofiji, trije mariborski škofiji in štirje koprski. Slovenski frančiškani imajo enega novomašnika, cistercijani, križniki in karmeličani po ene-

ga, po dva novomašnika pa salezijanci in jezuiti. Eden od duhovniških poklicev je letos dozorel tudi v izseljenstvu, in sicer v nadškofiji Toronto, kjer je v slovenski župniji Brezma-dežne v istem mestu imel novo mašo novoposvečeni duhovnik slovenskega rodu.

V domovini so mašniška posvečenja potekala, kot je že običaj, na praznik sv. Petra in Pavla 29. junija letos.

Za območje ljubljanske nadškofije in mariborske škofije sta slovesnosti bili v stolnicah v Ljubljani in Mariboru, medtem ko je za koprsko škofijo posvečenje bilo na Sveti gori. Letošnji primorski novomašniki so naslednji: Tomaž Kette iz Šturij (nova maša je v domači župniji bila 9. julija), Raško Klemenčič s Šentviške gore (nova maša 2. julija), Roman Leban iz Tolmina in Iztok Mozetič iz Bilj (oba sta imela novo mašo preteklo nedeljo, 16. julija).

Letošnje število slovenskih novomašnikov se seveda ne more primerjati s tistim iz-

pred nekaj desetletij, ko jih je bilo tudi 50 in več, še vedno pa je nad povprečjem v marsikateri evropski državi. Tudi štirje primorski novomašniki bodo osvežili duhovniške moči v koprski škofiji, kjer se prav tako srečujejo s pojavom dvigovanja povprečne starosti duhovnikov, katerih bremenja pa se z leti zaradi pomanjkanja poklicev še večajo. Zaradi spremenjenih življenjskih razmer in tudi zaradi zmanjševanja števila duhovnikov v tej škofiji načrtujejo temeljito preureditev pastoralnega delovanja.

MV

MISEL OB ZAKLJUČKU CIRILMETODOVE NEDELJE NA VEJNI

MOGOČEN HVALOSPEV EDINOSTI

Kot smo že napisali v prejšnji številki, je bilo v nedeljo, 9. t.m., v Marijinem svetišču na Vejni vsakoletno tradicionalno Cirilmetodovo slavje, ki je potekalo v znamenju jubilejnega svetega leta 2000 in številnih duhovniških in redovniških jubilejev. Ob koncu slavja je dr. Angel Kosmač, vodja Apostolstva sv. Cirila in Metoda v Trstu, ki pripravlja vsakoletno slovesnost na Vejni, imel priložnostni govor, ki ga objavljamo.

Mislim, da je bilo vse to, kar smo danes doživeli na tem kraju, en sam mogočen hvalospjev edinosti.

Edinosti med kristjani: v smislu te Cirilmetodove nedelje in Cirilmetodove misli, za katero smo danes tukaj.

Pa tudi v smislu edinosti med nami: slovenski rojaki na Primorskem. Na naši in vaši strani meje, dragi rojaki z Goriškega. V Svetem pismu beremo: Kako lepo in prijetno je, če bratje bivajo skupaj. In mi smo bili skupaj, pa čeprav eno samo uro ali kaj več. Tudi to je lahko dragocen kamen v gradnji naše edinosti. Zato smo hvaležni zlasti novomašniku, pevskemu zboru in celotni njegovi župniji. Predvsem župniku, že nekaj let zlatomašniku, ki je danes med nami.

Če ste morda vsaj nekateri prvi v teh naših krajih, bi želeli nekaj preproste razlage... To je dežela Lepe Vide, ki je, kot pravi pesem, "pri morju stala in se jokala...". Torej dežela, mehka in objokovana, preizkušena kot lepa Vida, pa tudi krepka in junaška, kakor so naše kraške skale, ki nas obdajajo.

Nedaleč od tukaj je naš Štivan, kjer je bil ob izlivu Timave nekoč velik benediktinski samostan, kamor so romali pred tisoč in več leti naši ljudje in tam pustili zapisana tudi svoja imena: prva slovenska pisana imena, ki se še danes hranijo, vendar v Čedadu, kot Štivanski rokopi.

Bolj naprej je Oglej, ki ga vsi poznamo, od koder so prihajali k nam prvi misijonarji...

Bolj proti severu je naš Repentabor, na prijaznem griču s cerkvijo Matere Božje in mogočnim taborom proti turškim vpadom.

Vse okrog nas so tudi razni gradovi: devinski grad, Mohovo, Socerb in drugi sedeži nekdanjih graščakov, katerim so naši ljudje dolga stoletja tlačani. Na koncu pa postali puntarji, podobno kot goriški in tolminski.

Pred nami, ob morju, stoji Trst, naše cerkveno in upravno središče. Pa tudi kraj, ki že stoletja pije našo kri in mnogi naši ljudje se v njem utaplajo.

Končno vse naokrog so naši kraji in ljudje, naše prijazne vasice in vasi, cerkve in cerkvice. Kraj našega truda in trpljenja. Pa tudi naše molitve, naše nekdanje vernosti. Pa tudi današnje vernosti, čeprav

bolj skromne, ki kljubuje viharjem že 12 ali 13 stoletij, ki se divje zaganjajo v te naše kraške skale. Vse to nam govori, da smo tukaj in hočemo živeti še naprej kot ljudje, kot narod, kot kristjani. Kot so živeli naši predniki pod grofi in graščaki, pod Turki in cesarjem. Pa so vzdržali. Hvala tudi vam, goriški gostje in prijatelji, da ste nas danes tudi vi okrepili in potrdili v tej zavesti, ko ste z nami skupaj peli in molili.

Če pa hočete vedeti še kaj več o tej cerkvi in svetišču, naj vam povem, da je to božja pot, ki ni izšla iz kakega čudeža ali izrednega dogodka. Naš dolgoletni in sedaj že davno pokojni škof se je svojčas med vojno zaobljubil, da bi se tu postavilo svetišče, če bo Trst rešen velike škode. S to svojo zaobljubo je seznanil italijanske škofo, ko je kip fatimske Gospe romal od škofije do škofije in se je tako pripravljala posvetitev italijan-

monske narave, ampak psihične. Sveto pismo pozna od vsega začetka homoseksualnost, čeprav v različni obliki kot jo poznamo danes. Npr. v Gen. 19, 11-28 je prikazana v obliki zakona čistosti in zakona gostoljubnosti, podobno v Levitiku 18, 22 in 20, 13 avtor izključuje iz izbrane ljudstva vse, ki imajo homoseksualno obnašanje. Tudi sv. Pavel v pismih (1 Kor 6,9; Rim 1,18-32; 1 Tim 1,10) ohranja isto mnenje. V vseh teh primerih gre za obsodbo, ker se v teh dejanjih in dogodkih vidi pomanjkanje Boga in njegovega delovanja.

Najbolj pomembno je, da vsakega človeka sprejmemo takega, kakršen je. Bog ve, kaj dela, in bo že znal pomagati tem osebam, če si bomo mi prizadevali za njihovo pravilno vključitev v družbo in za njihovo celostno in dostojno rast. V encikliki *Persona Humana* pravi Cerkev, da je človeška oseba skrivnost. In v tej skrivnosti moramo odkrivati Boga.

Najbolj pomembno je, da vsakega človeka sprejmemo takega, kakršen je. Bog ve, kaj dela, in bo že znal pomagati tem osebam, če si bomo mi prizadevali za njihovo pravilno vključitev v družbo in za njihovo celostno in dostojno rast. V encikliki *Persona Humana* pravi Cerkev, da je človeška oseba skrivnost. In v tej skrivnosti moramo odkrivati Boga.

Najbolj pomembno je, da vsakega človeka sprejmemo takega, kakršen je. Bog ve, kaj dela, in bo že znal pomagati tem osebam, če si bomo mi prizadevali za njihovo pravilno vključitev v družbo in za njihovo celostno in dostojno rast. V encikliki *Persona Humana* pravi Cerkev, da je človeška oseba skrivnost. In v tej skrivnosti moramo odkrivati Boga.

skega naroda Brezmadežnemu Srcu Marijinemu. V tisti priložnosti je prišlo tudi do sklepa, da se zgradi tukaj novo svetišče, ki naj bi spominjalo na to posvetitev. Papež Janez XXIII. je delno spremenil ime svetišča, ki se še danes imenuje Tempelj Matere in Kraljice.

Slovenski verniki in duhovniki smo bili vsekakor zaskrbljeni in bi hoteli dati svetišču neko določeno širino. Recimo, da bi postalo neko okno v svet, še posebno na Vzhod, ki je takrat ječal pod brezbožnim komunizmom. Zato je komaj obnovljeno Apostolstvo sv. Cirila in Metoda dalo pobudo za novi oltar svetih bratov Cirila in Metoda. V kratkem so bile odstranjene vse ovire in postavljen oltar, ki stoji zdaj pred vami, po zamisli in rokah našega umetnika Toneta Kralja. Še danes ga vidim, kako je vso zimo, ob odprtih oknih z velikim potrpljenjem delal ter vlagal pisane kamenčke v ta svoj prvi mozaik. Lepo, da se tega odličnega moža danes spominimo, ker bi ravno te dni imel 100 let svojega življenja, ki se je izteklo mnogo poprej, morda prav ob velikem trudu, ki ga je prenašal ob svojem težkem delu v vsaj 40 cerkvah na Primorskem.

Seveda smo hoteli imeti več takih oltarjev kot okno na krščanski Vzhod. Ker to ni bilo mogoče, smo se morali zadovoljiti s tem oltarjem. In hvala Bogu, da ga imamo kot kličarja za ekumensko delo krščanske edinosti in kot opomin, da ima naš narod morda edinstveni poklic, da ustvarja most med Vzhodom in Zahodom in tako gradi novo bodočnost za Cerkev in za svet v tej naši deželi, na preprihan narodov.

Hvala vam vsem, ki ste hoteli tudi letos vložiti svoj kamenček v ta novi mozaik edinosti in miru.

SVETNIK TEDNA

25. JULIJ

SILVESTER ČUK

JAKOB ST., APOSTOL

V zboru dvanajstih apostolov, ki jih je bil Jezus izbral iz vrst svojih številnih učencev, sta bila dva Jakoba. Med prvimi je bil za apostola poklican današnji godovnjak, zato je ob njegovem imenu vzdevek "starejši" (po apostolski službi, ne po letih), malo kasneje pa je Jezus poklical še Jakoba, Alfejevega sina, ki mu pravimo "mlajši".

Jakob je bil doma iz enega od mest ob Genezareškem jezeru. Njegov oče Zebedej je bil ribič, pri delu pa sta mu pomagala odrasla sinova Jakob in Janez. Na Jezusov klic sta, kot poroča ev. Matej, "pustila čoln in očeta ter šla za njim". Mati Saloma je bila sestra Jezusove matere Marije, zato sta bila Jakob in Janez prava Jezusova bratranca. V seznamu apostolov je Jakobovo ime med prvimi, vedno zraven Janezovega. Evangelist Marko pove, da je Jezus Zebedejevima sinovoma dal ime "sinova groma" zaradi njunega vihravega značaja. Ob drugi priložnosti sta si Jakob in Janez prislužila Jezusovo grajo zaradi častihlepnosti. Hotela sta si izprositi čim boljši "stolček" v Jezusovem kraljestvu. Skupaj s Petrom in z bratom Janezom je bil Jakob priča Jezusovega spremenjenja na gori in o buditve Jairove hčere. Te tri je Jezus vzel s sabo, ko je šel na veliki četrtek zvečer molit v vrt Getsemani, kjer je v duhu videl grozo trpljenja, ki ga je čakalo prav kmalu. V dneh Jezusovega trpljenja se je Jakob, kot večina apostolov, "potuhnil", po Jezusovem vstajenju pa je bil z drugimi apostoli v Jeruzalemu. Prav malo vemo o njegovem delovanju po Jezusovem vnebohodu in prihodu Sv. Duha na prve Binkošti. Pisatelj Apostolskih del poroča, da je Herod "dal z mečem usmrtiti Jakoba, Janezovega brata". To se je zgodilo o Veliki noči leta 44.

Legenda pripoveduje, da je apostol Jakob deloval v Španiji, vendar za to ni nobenega trdnega dokaza. Dejstvo pa je, da je grob tega apostola v Španiji, ki ga časti kot svojega zavetnika, in sicer v pokrajini Galiciji na severozahodu Pirenejskega polotoka, v mestu, ki se po njem imenuje Santiago de Compostela. Njegove kosti so prenesli tja najbrž v 7. stoletju, ko so Jeruzalem zasedli muslimanski Arabci. Compostela je kmalu postala sloveča božja pot - brž za Sveto deželo in Rimom. Kdor je od nas romal v daljino Compostelo, se je opravičil po romarsko: za to opravo je bil značilen romarski klobuk s širokimi kraji in na njem pritrjena školjka - "Jakobova pokrivača", plašč, bisaga ter dolga romarska palica z bučo za vodo na njej. Zaradi romarskega klobuka je sv. Jakob postal zavetnik klobučarjev. Poleg romarjev so ga za svojega zavetnika razen klobučarjev častili že mornarji in voskarji. Kmetje se mu priporočajo za dobro letino in lepo vreme. Okoli njegovega godu je na kmetih največ dela, zato je nastal pregovor: "Sveti Jakob je hud gospodar." Nekdaj je bil ta čas višek zetje, kajti "o svetem Jakobu pšenica zori ali zgori". V Prekmurju se po tem svetem apostolu mesec julij imenuje "jakobšček"; po njem nosijo ime "jakobčki" prva jabolka.

O izredni priljubljenosti tega svetnika med našimi predniki govori tudi dejstvo, da so sv. Jakobu na čast samo na ozemlju ožje Slovenije zgradili 68 cerkva, 26 župnijskih in 42 podružnic. Nekateri slovenski kraji so po njih dobili ime: Šentjakob ob Savi, Sv. Jakob v Slovenskih goricah, Štjak na Krasu, Sveti Jakob je tudi krstni zavetnik številnih Slovencev in Slovenk, ki nosijo imena: Jakob, Jaka, Jakec ali Jakica, Jakobina. Ugledni jezikoslovec dr. Anton Breznik opozarja na številne stare slovenske rodbinske priimke, ki so se razvili iz imena Jakob: Jakša, Jakše, Jakšič, Jakoš, Kobe, Kobje, Kobi, Kopše, Kapš.

V ČAST MUČENIŠKE SMRTI ŠTIRIH BRECLJEVIH

Kaj Vam ni nihče še pel v zahvalo, Jožef, Márica, Angélica, Martín? Kri ste darovali, da bi Božji Sin dom obnovil naš na trdni skali.

Vaše duše so zares družina, združena v mučencev častitljivi obstret! Da bo boljši tudi naš slovenski svet, kri teles je vpila zelenina.

Božji mlini meljejo počasi... Če rekó mi: "Niso vredni epopej!" "Izdajalci!" vpili v rimski kolosej so že v tistih davnih, prvih časih...

Štirje slavni Breclji v lovorikah - to poznanstvo z Njimi vdilj si štejem v čast. V zor pred soncem julijskim: za moč in rast, v zor se z Njimi narod naš pomika.

VLADIMIR KOS

OB RIMSKI MANIFESTACIJI

ODMEV NA "GAY PRIDE"

MARTIN MARUSSI

V zadnjih tednih je bilo v italijanskem tisku veliko govora o napovedanem "Gay Pride", to je shodu, ki so ga pripravili homoseksualci v Rimu v soboto, 8. julija. Dogodek je dobil v prejšnjem mesecu tudi politični pomen, ker je italijanski predsednik vlade Amato izjavil, da bi bil ta shod neumesten, in je zato predlagal manifestacijo, ki naj bi bila na enem samem kraju. Dodal pa je, da manifestacije vsekakor ni mogoče prepovedati, saj "nam ustava narekuje jasne meje". Amatovo mnenje je podprla tudi Italijanska škofovska konferenca. Njen generalni tajnik Ennio Antonelli je Amatove besede označil za uravnotežene in razsodne. Za njim pa je rimski župan Rutelli preklical pokroviteljstvo nad prireditelji s strani rimske občine, kar je povzročilo pravi plaz ogorčenj; medtem

ko se je politična desnica upirala shodu, ga je levica branila. Razlogov za neumestnost je bilo več, vendar primarni je bil, da potekajo letos v Rimu številne jubilejne svečanosti, ki se ne ujemajo s shodom. Prireditelji shoda so tudi zakasnili začetni datum, ki je bil napovedan za 29. junij, god sv. Petra in Pavla. Na ta način so organizatorji jasno pokazali, da nimajo namena vzbujati in dražiti Vatikanu, temveč le opozoriti nase in na svoj nerešeni položaj znotraj italijanske države.

Poglejmo od blizu stališče, ki ga ima Cerkev do tega problema. Znameniti nemški teolog Dietrich Bonhöffer je nekoč izjavil, da "nič človeškega ni tujega teologu". Torej nobeno področje človeštva ni nedovzeto razmišljanju in preučevanju teologa. Teolog ima torej nalogo, da preverja in se sprašuje o vsem tem, kar je človeškega. Ne more biti dru-

PRIMORSKI KNJIŽEVNIKI BLIŽE MANJŠINI

JANEZ POVŠE

Na nedavnem občnem zboru Zdruga književnikov Primorske na Kettejevem Premu je prejšnjega predsednika pisatelja Marjana Tomšiča nasledil Jurij Paljk, pesnik in član uredništva našega tednika. V novem izvršnem odboru je tudi avtor tega zapisa, v nadzornem odboru pa pesnik Marko Kravos. Vodstvo primorskih književnikov se torej seli v manjšinski prostor, to pa je na vsak način pomembna in pomenljiva odločitev.

Res je, da je v minulem obdobju pri delu književnikov širšega primorskega prostora nastalo vsaj dvojje trdnih čezmejnih stičišč, in sicer v povezavi med Gorico in Novo Gorico oz. med Sežano, Trstom in Koprom. Tovrstna usmerjenost je že lahko opravljala zblizovalno funkcijo kakor tudi uresničevala željo po strnitvi obstoječih sil. Pri tem je razumljivo prihajalo do pojave, da smo se manjšinski ustvarjalci nekako priključevali pobudam matičnega prostora, čeprav sicer znotraj svojega lastnega območja dejavnosti dosegamo lepo raven aktivnosti, predvsem v smislu predstav-

ljanja novih del. Odločitev občnega zbora Zdruga književnikov Primorske, da umesti svoje vodstvo v manjšinski prostor, želi očitno doseči večje ovrednotenje manjšinske ustvarjalnosti, poleg tega pa prispevati izdatnejši delež učinkovitejšemu utripu skupnega slovenskega prostora. Javna tajna je, da se je v zadnjem času v osrednji Sloveniji zanimanje za zamejstvo precej zmanjšalo, čeprav je bilo še nekaj let nazaj obetavno zavzeto. Prav gotovo je izgrajevanje skupnega kulturnega prostora v interesu osrednje Slovenije kot tudi manjšine, čeprav je jasno, da književnost sama ne more opravljati vseh tistih nalog, ki jih v povezovalnem smislu lahko opravijo druge službe in dejavnosti. In tega dejstva se književniki zelo dobro zavedamo. Kot smo več kot zadovoljni z odločitvijo občnega zbora, da je prenesel svoje vodstvo v naš prostor, tako imamo jasno pred očmi še eno nalogo. Namreč prepričanje v dejstvo, da je za matični prostor manjšinsko ustvarjanje zares zanimivo šele v trenutku, ko spregovori o človeško tako temeljnih in bistvenih vprašanih, da postanejo slednja tudi širše zanimi-

va. Književnost je torej poklicana, da preseže tisti način manjšinskega sklicevanja nase, ki zahteva polno pozornost matičnega prostora zgolj zato, ker gre za manjšino, ne pa zato, ker bi želela manjšina sama svojemu matičnemu prostoru posredovati enkratno dragoceno svoje izkušnje in s tem preseči tako imenovano folklorno podobo same sebe. Primorski književniki verjamejo prav v to globljo vrednost, pomen in izvirnost manjšine in v tej luči velja razumeti njihovo odločitev, da ji zaupajo svoje vodstvo. Na nas je torej, da to zaupanje opravičimo in na najboljši način izkoristimo lepo priložnost, ki nam je dana.

OBVESTILO

LITERARNA DELAVNICA V LIBUČAH NA KOROŠKEM. Katoliška mladina in Katoliška prosveta v sodelovanju s celovško Mohorjevo založbo in Galerijo Falke v Libučah prirejajo enodnevno literarno delavnico za slovensko piščo avtorje z uporabo starinskih pisalnih strojev in s hitro izdajo zbornika iz tam nastalih besedil v improvizirani knjižni izdaji. Literarna delavnica bo potekala v soboto, 16. septembra, letos v prostorih in na vrtu Galerije Falke v Libučah (pri Pliberku). Pogoj za udeležbo je prijava najkasneje do konca avgusta in pripravljenost udeležena, da sodeluje po prirediteljevih pogojih. S seboj naj pripelje starinski pisalni stroj. Žirija bo ocenjevala literarno vrednost besedil, hkrati pa bo ocenjevala tudi starinsko vrednost in zanimivost uporabljene pisalnice stroja in nagradila imetnika najbolj zanimivega čudeža tehnike iz minulih časov. Prijave in informacije pri Literarni delavnici Katoliške mladine v Celovcu, tel. 0463 511 166/18 ali 16.

ŠOLA, SPRAVA, IDENTITETA

BREDA SUSIČ

Petintrideseti študijski dnevi Draga na Opčinah bodo letos izzveneli kot glasen odmev razmišljanj slovenskih intelektualcev v Italiji, Sloveniji in drugod ob pomembnih dogodkih, kakršen je sprejem zaščitnega zakona za Slovence v Italiji na eni strani, pospešeno vključevanje Slovenije v Evropsko zvezo na drugi in jubilejno leto 2000 na tretji.

Kot vedno so se organizatorji, člani Društva slovenskih izobražencev, odločili za štiri predavanja oziroma okrogle mize, ki bodo potekale v parku Finžgarjevega doma na Opčinah.

V petek, 1. septembra, ob 17. uri bo okrogla miza, posvečena zamejski tematiki. Govor bo o tem, kakšno šolo potrebuje in želi slovenska manjšina, ki živi v Italiji. Šola v malem odraža stanje celotne manjšine: ne samo zato, ker iz nje izhajajo bodoči rodovi, na katerih bo slonela manjšina, pač pa tudi zato, ker se v njej zrcalijo problemi, ki jih srečujemo tudi na drugih ravneh življenja naše skupnosti. V pričakovanju na reformo in zaščitni zakon bo okrogla miza, na kateri bodo sodelovali profesorica Marta Ivašič, ravnatelj Marijan Kravos in ravnatelj Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vojko Kočjančič, priložnost, da se opozori na odprta vprašanja naše šole.

V soboto, 2. septembra, ob 16.30 bo za predavateljsko mizo sedel Aleksander Zorn, slovenski kulturni delavec, literarni kritik, urednik pri založbi Mladinska knjiga. V predavanju z naslovom *Težave s slovensko identiteto* bo skušal ugotoviti, zakaj je vedno manj zanimanja za pojem in za uresničevanje enotnega slovenskega kulturnega prostora. Osrednja Slovenija se vedno manj zanima za to, kar

se ne dogaja v Ljubljani, in se pre malo naslanja na Slovence, ki živijo zunaj meja države, za koristna in plodna povezovanja.

V nedeljo, 3. septembra, bo po sv. maši, ki jo bo daroval tržaški škof Evgen Ravignani, prvo predavanje (ob 10.30) imel mlad teolog in filozof, profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani, dr. Tone Jamnik. Govoril bo o temi, s katero smo se srečevali celo jubilejno leto 2000, to je o spravi. Sam sveti oče Janez Pavel II. je v svetem letu večkrat dokazal, kako je dejanje sprave znamenje poguma, obenem pa nujen korak pri osvobajanju osebnosti in skupnostne vesti od sovraštva in nasilja. Slovenci se s tem vprašanjem srečujemo vsa povojna leta. Problem sprave ostaja aktualen, saj iz gleda, da nismo sposobni se soočiti z lastnimi krivdami, pa tudi ne znamo resnično odpustiti.

V nedeljo popoldne ob 16. uri bo govoril zgodovinar, raziskovalec na Akademiji znanosti in umetnosti dr. Tone Granda. Slovenci iz Trsta so se z njim srečali letošnjo zimo na večeru v DSI, na katerem je predstavil prvo ljudsko petico za Združenje Slovenije. Deset let po osamosvojitvi Slovenije marsikdo opaža upadanje narodnega ponosa, občutek pripadnosti državi Sloveniji pa se še ni razvil v zavesti državljanov. Tema je vsekakor zanimiva tudi za Slovence v zamejstvu, saj je odnos države do njenih manjšin v veliki meri odvisen od tega, koliko je še živa in aktualna vrednota narodne in državne pripadnosti.

Prav ta vprašanja pa so idealno povezujejo tudi s temo 10. Drage mladine, ki bo letos posvečena narodni identiteti Slovencev včeraj, danes in jutri. O tem pa kaj več v prihodnji številki našega lista.

RAZSTAVA RISB NA GORIŠKEM GRADU

OD PICASSA DO BEUYSA

tudi tri uveljavljene slovenske umetnike, in sicer Zorana Mušiča, ki živi med Benetkami in Parizom, ter v Ljubljani delujoča Andreja Jemca (pred kratkim smo ga поблиže spoznali v likovni galeriji Skerk v Trnovci na Krasi) in Janeza Bernika.

Sicer pa bo obiskovalec razstave na goriškem gradu lahko občudoval risbe tako velikih mojstrov, kot so: Savinio, De Chirico, Hockney, Morandi, Afro, Altenbourg, Absolon, Beckmann, Beuys, Carrà, Casoratti, Chia, De Pisis, Bissier, Cragg, Greco, Topor, Kokoschka, Klapek, Guttuso, Cucchi, Delvaux, Derrain, Dokoupil, Hamilton, Fontana, Hrdlička, Hundertwasser, Janssen, Mack, Manzù, Marini, Klapek, Mascherini, Mirò, Matisse, Moore, Opalka, Murtič, Veličkovič, Paladino, Saura, Sutherland, Tapias, Vedova, Vespignani in drugi.

Zigaina je dejal, da so skušali skoz razstavo predvsem pokazati, kako lahko sodobni umetnik pride do risbe in preko risbe, ki je abeceda vsakega umetniškega likovnega dela, do drugih likovnih tehnik.

Risba kot osnova torej in tudi že likovna rešitev, saj ima dr. Weiermair prav, ko pravi, da ima risba v likovni umetnosti od renesanse sem svoje ustrezno in ugledno mesto; nanjo zato lahko gledamo kot na osnutek kasnejšega, bolj dovršenega in popolnejšega likovnega dela kot tudi na rešitev ali pa samo razmišljanje likovnega umetnika. Zigaina in dr. Weiermair sta na goriškem gradu v petek vsak s svojega zornega kota prikazala, kako je do razstave prišlo, Zigaina pa je tudi razložil, zakaj naslov razstave *Inteligencija roke*. Tak naslov zato, ker je prav roka tista, preko katere umetnik uspe prenesti na papir in platno svoje ideje, zamisli, ki se mu porodijo v možganih.

Ob razstavi je izšel tudi katalog razstavljenih del, ki ga je za tisk pripravil znani tiskarski mojster iz Vidma Corrado Albicocco z velikim občutkom za lepo in predvsem pa za tiskarsko obrt, ki se začne že pri sami izbiri črk in seveda pri izbiri papirja; od tod njegova izbira prelepih črk iz bodonijeve družine.

JUP

Inteligencija roke - od Picassa do Beuyasa je naslov velike likovne razstave, ki so jo v petek, 14. t.m., svečano odprli na goriškem gradu in bo na ogled do 30. septembra.

Na slovesnem odprtju je spregovoril goriški odbornik za kulturo Antonio Devetag, ki je za prihodnje čase napovedal še nekaj podobnih razstav, medtem ko je likovni mojster iz Cervinjana Giuseppe Zigaina spregovoril o odločitvi za to likovno razstavo, ki je sad sodelovanja med Mednarodno grafično trienalo iz Vidma, katere predsednik je, in dr. Petrom Weiermairom, dosedanjim direktorjem znamenitega salzburškega muzeja Rupertinum in novega umetniškega vodje Galerije sodobnih likovnih umetnosti v Bologni.

Zigaina je povedal, da je do same ideje in sedanje razstave prišlo v sodelovanju z dr. Weiermairom, ki je velik poznavalec sodobne umetnosti, v salzburškem muzeju pa hranijo veliko zbirko risb sodobnih umetnikov. Tako so za razstavo na goriškem gradu izbrali okrog 160 risb prav tolikih umetnikov, in to risb, ki so nastale v obdobju od leta 1945 do leta 1999. Dela so prišle od vsepovsod, saj so na goriškem gradu razstavljeni tako risbe iz uglednih muzejev in galerij iz ZDA in Evrope kot tudi risbe iz zasebnih zbirk. Med velikane svetovne umetnosti je dr. Weiermair uvrstil

JE BULŠE POČAKET

Jakec: Ma je blo lepu, a?
Mihec: Kaj se ti je teku dopalo?
Jakec: Spominska svečanost za 80 let požiga Balkana! Glej, sen uživau. Je blo usej taužent ledi.

Mihec: Ben, glih taužent ne vjen, ma doste pej ja. Sej ne rječen, Paušič jen nš Pahor sta lepu povelu ued sprejetja zaščitnega zakona u poslanske zbornice jen si dejela režuone, de je treba gledet neprej jen vjervet, de bo prihodnost ljepša za useh. Še krancel, ki so ga staulu na zid, je bil prov posjebno ljep.

Jakec: Mene pej se je dopalo, de je soje ruešce prstavla tedi naša Slovenska skupnost. Sej, če je terko ljet sama delala spominske slovesnoste, je prou, de tudi zdej usen pokaže, de še nekej da nase.

Mihec: Je prou, ja, samo kej češ, sej se martrajo, ma nej jen nej pravga učinka. Kaj čješ, propaganda je hudičeva, jen be se lahko pretegenli, ma zadoščanja lipci nej smet det.

Jakec: Svečanost je bla prou ljepa, ljepo petje, lepu so zeguedle tiste rimonike, ah, se vide, de so mlade. Jen se mi je dopalo, de so zrihteli tedi predstavitev zbornika ob tej obletenci. Lepu, sen prou vesjeu, de se mlade ledje zanimajo za vse, ker jen lahko vre zdej, jen jem še bo črez kešno ljetu predstavljau Narodni dom.

Mihec: Ma, glej, ki predstavitev je bla izven programa krounih organizacij.

Jakec: A, ja?!? Ma, keku, če sen slišo te mladga Dolherja, de je reko, de jen bo poslo rečun, zetu ke je zbornik, ki ga je nerdo, teku lepu obogatil spominsko svečanost.

Mihec: Ja, prou res, vsaj SSO be mu lahko kej dala, buezme.

Jakec: A, ne, kej pej SSO...! Det be mu pej muogo tržaški podžupan Damiani, ki so mu prou vsako besjedo prevajale, de je lahko zastuopo, kej so praule.

Mihec: Damianeti? Ma sej ga ni blo u dvorane. Vsej jest ga nisen vido.

Jakec: Za koga so pej prevajale, če ne zanjga, kej za dekana prevajalske visoke šule, je kešen djelo izpit? Se mi ne zdi...

Mihec: Še uprašeš, komi so prevajale? Teku je po noven protokol, kej čješ. Zes zeščitnen zakonen, če prou ni še dokončno odobren, se zečne nova doba, jen se bo vse prevajalo.

Jakec: Ben, neč nuga. Sej se spouneš, kej nen je pravo maestro Vrabec ued se prireditve ten hitro po uojške, ten u Brege je blo..., kuker je pravo, de se je zgodilo, de je jemo zbor ze zapjet partizansko pjesen Hitro puške... Napovedovalka je sprva lepu po slovensko povelu vse, kej bo zbor zapeu, kedu ga vode jen teku neprej jen pole po taljansko rekla "e adešo šentiremo una bela canzona partigiana: žvelti ščopi", jen si lahko predstavljajš, kešno je blo.

Mihec: Sej prou tu praven, tebot si na deleč vido, de punca ne zna laški, ma dendenes sez šulami, televizjonem jen teku neprej, kdu se sploh zavje.

Jakec: Zetu kaže, de bomo dobili zaščitni zakon, ne. Očitno nismo več nevarni. Ma ana druga stvar me pej zanima. Ued koga je prauzeprav Narodni dom?

Mihec: Ued univerze, ne. Zdej, če bo zakon odobren, bomo jemeli pravico, de bomo univerzo lahko vprašale, če nen posuede dvorano, če be tjele jemet nueter kešno prireditev.

Jakec: Ma, kej do zdej nismo mogle vprašet, če nen jo dajo ze kešno urco?

Mihec: Se vje, de ja, samo zdej je tu doluočeno tedi po zakoni, jen če zakon prave, pomjene, de je tu naša pravica. Pred usemi pej jema prednost Narodna jen študijska knjižnica.

Jakec: Se prave, de bomo mogle vprašet gospodarje, če bi lahko parkrat u ljetu zestunj nuceli te prostoure. Al misleš, de bo potreba plačet fet?

Mihec: Zna bet prou teku, de bomo Narodni dom zdej lepu tedi vzdržavali, jen bojo jemeli ued nes še korist.

Jakec: Ben, če država da sude, je tudi prou, de se porabejo, al si mislo, de jeh bojo stavli na kep?

Mihec: Neč nisen mislo, samo vjen, de nimamo še zajca u žaklje, jen de je bulše počaket, prej ku se hvalemo sez zaščitnimi zakoni jen teku neprej.

Jakec: Tu pej si lepu povjeu. Tu naše govorjenje me je prou nrdilo žejnega. Pej če bi šli kej spet.

Mihec: Prou praveš, bejžmo na en kvartin, se bo vsaj znalo, kdu pije jen kedu plača.

ODMEV NA MATVEJEVIČEVO KNJIGO

(NE)MEDITERANSKOST SLOVENIJE

MILAN GREGORIČ

Ob koncu junija je bila v prostori koprskih italijanske skupnosti, ob prisotnosti avtorja in drugih uglednih gostov, predstavitev knjige Predraga Matvejeviča *Mediterranski brevir*. V zanimivi razpravi, ki je spremljala predstavitev tega, nesporno edinstvenega dela, je bilo izrečenih tudi nekaj poudarkov na račun domnevne nemediteranskosti Slovenije, ki jih ne bi mogel v celoti sprejeti. Glede na to, da je bil večer zastavljen tako, da so lahko posegli v razpravo samo udeleženci omizja, ne pa tudi občinstvo, sem se odločil, da objavim nekaj svojih opažanj in pomislekov na navedene pripombe o Sloveniji.

Čeprav na predstavitvi ni bil govor o gospodarskih vidikih mediteranskosti, bi se jih vendarle dotaknil, ker po svoje tudi oni nekaj povedo o slovenski (ne)mediteranski usmeritvi. Najprej bi spomnil, da je v sedemdesetih letih celotno slovensko gospodarstvo več let zapored prispevalo del svojega dohodka za izgradnjo železniške in luške infrastrukture, kar je verjetno edinstven primer v neki državi. To omenjam zato, ker bi zagotovo ne bilo mogoče izboriti takega privilegiranege statusa tej pomorski prometni hrbtenici ob kakem ignorantskem odnosu do slovenskega okna v svet. Tudi sodobna in predvsem draga avtocestna povezava s 5. evropskim koridorjem se z dokajšnjimi pospeški približuje obali, pa čeprav jo sedanji prometni tokovi ekonomsko še ne opravičujejo. Torej ji je bila dana neke vrste prednost mimo prometnih normativov. Živahne razprave in priprave na izgradnjo drugega železniškega tira Divača-Koper, razvoj ribištva, pomorskega šolstva, ladjarstva in ladjedelništva pa, recimo, hitra sanacija visoke izgube Splošne plovbe s strani države tudi ne potrjujejo teze o kaki zadržati celinskosti Slovenije.

Tudi sicer menim, da je mediteranskost mnogo širši pojem, kot običajno mislimo. Prvič se sredoziemskost ne konča na Črnem kalu, kajti Prem, Štanjel, Vipavski križ in Kanal ob Soči niso nič manj sredoziemski kot npr. Koper in Koštabona, tudi če nimajo oljk in Doževe palače. Drugič, gleda-

no npr. z Dunaja, je celotna Slovenija tostran Alp eno samo veliko Primorje (Küstenland). In ne more biti naključje, da je Avstro-Ogrska množično vpoklicevala v pomorske vojaške enote ravno prebivalce s tega področja. In končno, če je lahko Mediteran celotna Španija z vsemi svojimi goratimi predeli vred, ki meri podolgem ali počez skoraj tisoč kilometrov, bo lahko Mediteran tudi kakih sto kilometrov neposrednega zaledja Severnega Jadrana. O slovenski pomorski orientaciji govori tudi dejstvo, da je med pomorskimi kadri, ki so bili nosilci razvoja ladjarstva, pomorskega šolstva in ladjedelništva, največ ljudi iz notranjosti Slovenije in komaj kak domačin. Tudi med vrhunskimi jadranci Kranjci (npr. Puh) v ničemer ne zaostajajo za Primorci (Kosmina). Celotno med priobalnimi prevozniki turistov poznam zaenkrat le Kranjce.

Ti in še drugi primeri lepo potrjujejo tudi Matvejevičev misel, da se "mediteranskost ne podeduje, ampak bolj pridobi". Pomisleke imam tudi glede tega, da bi mi, ljudje z morja, sami po sebi bili nekaj posebnega in da bi se morda zaradi tega slabo po-

čutili v Ljubljani. Sprejemam sicer izrečeno stališče, da boleha Ljubljana za egocentričnostjo in samozadostnostjo, vendar je to problem tudi drugih glavnih mest. Zaradi tega se pa sam, ko sem preživel v njej svojih deset let, nisem niti malo počutil nelagodno in imam na Ljubljano prav lepe spomine. Tudi sam Matvejevič je poudaril, da ga je Ljubljana presenčila s svojo odprtostjo in gostoljubnostjo. V njej končno ne živijo samo Ljubljanci, ampak po malem kar vsa Slovenija. Kot študent sem sicer težko prodril v ljubljanske mestne kroge, ki so bili dokaj zaprti in tudi malo vzvišeni do nas s periferije, sem pa zato dokaj pristno prijateljaval z Dolenci, Belokranjci, Stajerci in pri tem nisem čutil, da bi po odprtosti, prijaznosti in radoživosti kaj zaostajali za nami. Sam tako ne bi mogel sprejeti kakih ostrih ločnic med nami, Mediteranci, in "Kranjci" kot domnevnimi zadržimi celinci. Mislim celo, da te delitve tudi sami umetno spodbujamo s podžiganjem, tudi medijskim, lokalpatriotizma, občutka zapostavljenosti in celo ogroženosti s strani centra.

SPOMIN NA MARIJO RUTAR

ZBORNİK TOLMINSKA JE PESEM

V juniju so v prostorih Tolminskega muzeja predstavili knjigo Marije Rutar, učiteljice, muzealke in etnologinje, ki je izšla v spomin na njeno pomembno delo, ki ga je opravila v Tolminskem muzeju. V knjigi z naslovom *Tolminska je pesem* so zbrana objavljena in neobjavljena dela te vztrajne in zaslužne kulturne delavke, ki je leta 1971 prejela Valvasorjevo nagrado za delo v muzejski stroki. Delo je uredila kustosinja muzeja Karla Kofol, medtem ko ga je izdal Tolminski muzej v sodelovanju z založbo Branko iz Nove Gorice. Obenem pomeni to delo prvo publikacijo samostojnega Tolminskega muzeja, ki bo služila kot dragoceno gradivo našim ljudem in mladim za spoznavanje naše preteklosti.

Spomnimo, da so nedavno praznovali v Tolminskem muzeju, ki skrbi za kulturno dediščino zgornjega Posočja, 50-letnico. Že leta 1950 je bil ustanovljen sedemčlanski pripravljalni odbor za ustanovitev muzeja na Tolminskem. Prvi muzealci so zbrali 400 predmetov, prvi oddelek NOB je bil odprt 22. julija 1951. Dne 30. julija 1958 se je muzej združil z Goriškim muzejem; istega leta je v muzeju začela delati Marija Rutar iz Tolmina, ki je nad dvajset let skrbela za rast muzeja. V letih 1976 in 1998 sta muzej prizadela potresa. Potrebno je bilo veliko garat za njegovo obnovo. Število muzealij šteje danes okrog 6.000 enot, zaposlili so nove in mlade moči.

Knjiga *Tolminska je pesem* je sad požrtvovalnega dela Marije Rutar, ki je peš hodila po primorskih krajih in si zapisovala značilnosti nekdanjega življenja prebivalcev Tolminske.

Zbornik je razdeljen v tri sklope: od Tolminskega mesta..., do Breginjskih vasi ter Marija o sebi in svojem življenju. Dodana je bibliografija in zanimive fotografije. Predgovor h knjigi je prispevala urednica Karla Kofol, dve spremni besedi sta pa napisala Silvester Gaberšček in Branko Marušič.

Ob predstavitvi zbornika je o Mariji Rutar govoril Tomaž Pavšič, ki je za njo nadaljeval delo kustosa v Tolminskem muzeju, za njim pa sta še Branko Marušič in Karla Kofol. Tako se je Tolminska zaslužni Mariji Rutar oddolžila na lep in trajen način.

ADA KLINKON

ISKANJE SODELOVANJA Z ZAMEJSTVOM

PONUDBA DIALOGA

V Bovcu je pred kratkim potekal mednarodni seminar retorike in debate z naslovom *Za in proti*, ki se ga je udeležilo 100 udeležencev, od tega 90 srednješolcev. Debatere in debaterji se naučijo svoje vedenje argumentirano, artikulirano, organizirano in prepričljivo predstaviti. Da pa to lahko počnejo, morajo poglobiti svoje znanje o določeni problematiki, spremljajo probleme sodobnega sveta in aktualno družbeno ter politično življenje. Tako lažje dajejo odgovor življenju, ki jih neprestano postavlja pred dileme in izzive hitro spreminjajoče se družbe.

Po slovenskih srednjih šolah so s pomočjo sklada Georga Sorosa (na sliki) že leta 1996 začeli ustanavljati "debatne krožke", v okviru katerih se včlanjeni dijaki učijo retorike in debate za mlade. Ta znani poslovnež iz New Yorka, ki je sicer po rodu Madžar, jih je finančno pomagal ustanoviti v 27 državah zlasti evropskega Vzhoda, kjer so imeli doslej v šolstvu na tem področju belo liso kulture dialoga različno mislečih ljudi. V Sloveniji so se povezovali najprej prek Zavoda za odprto družbo, potem pa so leta 1999 ustanovili Zavod za kulturo dialoga kot nevladno organizacijo s sedežem v Ljubljani. Zlasti gimnazijam so s tem ponudili svojo pomoč, ki so jo doslej želeli že na 30 srednjih šolah. Po končani gimnaziji je prva generacija to ponesla še na fakultete in sedaj se z debato ukvarja pri nas kar 500 mladih ljudi. Le-ti danes z veseljem ugotavljajo, da sta se bistveno povečala njihovo razumevanje in občutljivost do problemov ter dilem današnjega sveta. S tem pa raste seveda tudi osveščenost, saj morajo tematiko prej dobro proučiti. Pretežno se ukvarjajo s problematiko vplivov ekonomskega razvoja do naravnega okolja in telesnega ter duševnega zdravja človeka v njem. Naglo spreminjajoči se družbi je to v veliko korist, saj se konfliktnost v njej ne spreminja v nestrpnost in nasilje, ampak v usklajenost, ki šele vodi v višjo kvaliteto življenja med ljudmi in ljudi z naravnim okoljem.

Na tem mestu pa ne moremo mimo ugotovitve, da žal za te krožke v Posočju in na drugih srednjih šolah Primorske, razen na Obali, doslej še ni bilo zanimanja. Kot je povedala Bobjana Skrt, so krožki združeni v mednarodno organizacijo IDEA, katere je podpredsednica. Dodala je, da bi bili veseli, če bi se za sodelovanje v slovensčini ali angleščini zanimali tudi v slovenskem zamejstvu, posebno ker takšne dejavnosti v Avstriji in Italiji še ni. V Sloveniji se dobro razvija, saj so jim za drugo leto poverili organizacijo prvega evropskega prvenstva v kakšni vzhodni državi. Letos poleti bodo šli še na mednarodno tekmovanje na Poljsko, potem pa se bo pet njihovih članov odpravilo na svetovno prvenstvo v južno Afriko. Za morebitne stike je na razpolago telefonska številka +386 41 423377.

MIRAN MIHELICH

FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM

NEMOGOČE TUDI ZA JUNAKA

BREDI SUSIČ

Tom Cruise: močan, očarljiv, nasmejan, pokončen, nepremagljiv. Če si želite overdozo super zvezdnika, akcije in spektakularnih scen, je film *Mission Impossible 2* za vas!

V primerjavi s prvim filmom iz serije, ki ga je režiral Brian De Palma, je tokratna misija veliko manj zapletena. Če je bila v prvem filmu pozornost osredotočena na zgodbo, spletke, prevare, ljubezni..., se tokrat gledalec - in posebno gledalka - lahko koncentriira izključno na glavnega junaka in na njegova neustrašna, pogumna in požrtvovalna dejanja.

Ethan Hunt (Tom Cruise) - ki se lahko spopada samo z "nemogočimi" in "neizvedljivimi" nalogami, ker so očitno samo "težke" misije zanj... prelahke - mora tokrat najti *Kimero*, uničujoč virus in njegov antivirus, ki sta padla v roke zločincem. Ti ju hočejo prodati farmacevtski družbi, ki bi najprej s smrtonosnim virusom okužila

človeštvo, potem pa bi s proizvodnjem zdravila obogatela.

"Dobri" in "hudobni" v tem filmu ne spreminjajo svojih vlog, kar je morda škoda. V prvem filmu je namreč prav presenečenje ob ugotovitvi, da ni vse zlato, kar se sveti, (zahtevnejšega) gledalca zabavalo. Tu pa so vloge jasno začrtane: Huntova prva skrb je človek, prijatelj, ljubljena oseba. Zato so v tem filmu moralne dileme še kar učinkovito podčrtane. Izbira za žrtvovanje lastnega dostojanstva in celo življenja za uspeh misije in torej za rešitev človeštva ni nikoli lahka, zadobi tudi dramatične tone in zato nekoliko počloveči mestoma neverjetno in nečloveško *performance* glavnega junaka in njegovih tovarišev.

Glavna skrb režiserja Johna Wooja in samega Cruisa, ki je tudi producent filma, pa je vsekakor ta, da gledalca zabava in očara z neverjetnimi in spektakularnimi scenami. Režiser je uporabljal za vsak prizor tudi do deset filmskih kamer in je efekte ustvaril pri montaži. Uporabil je tehniko

alterniranja različnih kadrov, ki so jih za vsako sceno posnele številne kamere, upočasnjenih in pospešenih scen ter prve plane. Rezultat je akcija, ki ne popusti niti za hip in zabava gledalca od začetka do konca filma.

Za kroniko naj še povemo, da je Tom Cruise je tudi zelo nevarne prizore zaigral sam, brez dvojnika, t.i. *stuntmena*, zato ker "...ni hotel prevarati občinstvo". Plezanje na slikovitih gorah Moab v Utahu je marsikomu že takoj na začetku filma, še pred

naslovi, odvezla sapo. Neverjetni prizori - npr. posebno zasledovanje na motorjih - se na koncu filma še stopnjujejo, kar lahko koga moti, ker film zadobi pretirane nerealistične poteze. Po drugi strani pa je slog teh filmov (in nadaljevanke) tak, da gledalec že ve, da bo moral računati z neverjetnimi prizori. To je navsezadnje glavna značilnost teh filmov, v katerih že naslov - *Mission Impossible* - napove vsebino.

FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM FILM

KONEC DRŽAVNIH IZPITOV

ŠE ENA STOTICA NA ZNANSTVENEM LICEJU PREŠEREN

Z objavo izidov so se tudi na znanstvenem liceju France Prešeren končale letošnje zrelostne preizkušnje. Državni izpit je opravilo vseh 46 kandidatov. Tudi na "realni" je padla stotica: prejela jo je dijakinja 5. A razreda Petra Segina. Sicer so bili izidi državnega izpita, ki so jih objavili konec prejšnjega tedna, naslednji:

5. A razred: Ana Allegra 77/100, Marialisa Bandi 95, Giampaolo Carapucci 62, Janja Del Linz 74, Mira Fabjan 83, Andrea Hrovatin 68, Sharon Kante 72, Johana Križnič 76, Matej Lupinc 65, Caterina Macho 67, Ivana Meula 60, Nataša Milič 63, Jana Obad 66, Matjaž Pečar 72, **Petra Segina 100**, Sara Škerk 63, Anja Strekelj 69, Tomaž Širca 61.

5. B razred: Goran Floridan 85/100, Janoš Grilanc 63, Uroš Grilanc 71, Gorazd Mi-

lič 85, Rok Oppelli 78, Roby Paoletic 94, Kristina Semi 74, Olga Sosič 92, Martin Strani 72, Denis Usenich 81.

5. C razred: Dean Carli 60/100, Elisa Frandolič 81, Sara Illich 72, Manuela Krasevich 81, Erik Kuret 70, Katja Legiša 72, Sara Posar 75, Valentina Smotlak 76, Ivana Terčon 75.

5. Č razred: Ilenia Bak 80/100, Maja Berzi 82, Aleš Brce 82, Varna Pečenik 80, Tomaž Pipan 77, Tomaž Spazzapan 80, Marjan Stopar 80, Yari Zeriali 73, Ivan Zobec 81.

Tako so si tudi zadnji letošnji maturanti končno lahko oddahnili. Sicer pa v teh dneh že poteka tradicionalni maturantski izlet. Vsem uspešnim kandidatom, še posebej pa odličnjakom, iskreno čestita tudi naš list.

POGOVOR / NEVO RADOVIČ

NA PODEŽELJU VERJETNO SPLOH NE VEDO ZA OBSTOJ POKRAJINE

IVAN ŽERJAL

Razprava o novem statutu tržaške pokrajine je bila ponovno preložena. Kakšno je vaše mnenje o vsem tem?

Sredinske sile na tržaški pokrajini so v bistvu klonile pritiskom skrajne desnice. Bistvo novega statuta je samo in izključno črtanje slovenske prisotnosti v njem. Vse drugo je iz trte izvito. Sile, ki sestavljajo večino na pokrajini, pa si niso bile enotne, kaj in kako, in so hote zavlačevale z obravnavo statuta.

V pokrajinski svet ste vstopili na mesto inž. Vremca, o katerem se še ne ve, ali bo še naprej svetovalec ali ne. Kakšen vtis ste si v tem kratkem obdobju ustvarili o delovanju pokrajinske uprave?

Vtis imam, da je tržaška pokrajina hočeš nočeš kopija tržaške občine in da še ni dorasla poslanstvu, ki bi ga kot pokrajina morala imeti za cilj. Podobno kot tržaška občina, si tudi pokrajina prizadeva za ene in iste stvari: sama ni doslej izoblikovala nobene strategije razvoja, kakršnega koli pač, ki bi zaobjemal celotno pokrajinsko ozemlje. Na to sem prav pred nedavnim v razpravi opozoril podpredsednika pokrajinskega sveta. Odgovora seveda ni bilo.

Je pokrajina res popolnoma glaba glede zadev, ki se tičejo slovenske manjšine?

Sploh se pri vseh aspektih, ki obravnavajo slovensko manjšino, postavlja v ospredje vprašanje, ali je prav, da se slovenski manjšini prizna dostojanstvo, ki ji pritiče kot avtohtoni manjšini, ki je na tej zemlji bivala od vedno, ali pa da se politično ponovno postavlja ta manjšina v objem vseh kulturnih, zgodovinskih, ekonomskih in kakršnihkoli pač drugih manjšin, ki bi bile v tem mestu prisotne. Pri

V tržaškem pokrajinskem svetu je že nekaj mesecev zastopnik stranke Slovenske skupnosti dr. Nevo Radovič, ki je prišel kot prvi neizvoljeni na listi TS 2000 na mesto inž. Vladimira Vremca. Tržaška pokrajinska uprava je že pred časom začela z razpravo o novem statutu, iz besedila katerega je de-snosredinska večinska koalicija izbrisala vsakršen namig na slovensko manjšino. Pred kratkim je bila razprava o statutu v pokrajinskem svetu ponovno odložena in vse kaže, da se bo zavlekla v jesen. Sicer je tržaška pokrajina že nekaj let tarča polemik, tako glede njenega splošnega delovanja (oz. nedelovanja) kakor tudi odnosa do Slovencev na Tržaškem. Sploh pa se od časa do časa pojavlja stališče, da bi bilo najbolje, ko bi pokrajino kar ukiniti in oblikovali t.i. metropolitansko področje, ki bi gravitiralo na Trst. O tem smo se pogovorili z dr. Radovičem, ki je na pogovor pristal.

vsem tem je konec koncev stvar principa. Skranke, ki dosledno zagovarjajo in zahtevajo pravice za avtohtono italijansko manjšino v Istri, bi morale dosledno s temi stališči priznati te iste pravice tudi slovenski manjšini v Italiji, ki je prav tako avtohtona. In če so npr. statuti obmejnih občin v Sloveniji dvojezični, zakaj ne bi bil dvojezičen tudi statut tržaške pokrajine? Sile, ki sestavljajo večino na pokrajini, niso načeloma proti vsemu, kar je povezano s slovensko manjšino (npr. dodelitvi prostorov tej ali drugi slovenski ustanovi ali prispevku Slovenskemu stalnemu gledališču itd.). Moti jih, da bi slovenski manjšini priznali pravico, da se kot subjekt postavlja v tem našem prostoru. Pravzaprav bi se tega morala zavedati tudi matrica, ko sedi za isto mizo s predstavniki pokrajine.

Kakšni pa so odnosi z ostalimi političnimi silami, ki sedijo skupaj z vami v opoziciji?

Odnosi s predstavniki političnih sil, ne le opozicijskih, temveč tudi večinskih, so v bistvu korektni. Vprašanje, ki sem si ga večkrat zastavil, pa zadeva predvsem strategijo, ki bi jo kot opozicija morali

voditi. Žal sem si v tem kratkem času ustvaril vtis, da je vse prepuščeno trenutnim okoliščinam, da so - smo - sve-tovalci prepuščeni uvidevnosti, ki je dana vsakemu izmed nas. Podpore tistih, ki bi jim delovanje pokrajinske uprave moralo nekaj pomeniti, ni bilo nikoli od nikoder. Politika je danes stvar, ki ti vzame ogromno časa. Ljudje, ki se proglašajo za predstavnike - voditelje - slovenske manjšine, bi morali vsaj včasih pomisliti na podporo - ne finančno -, ki bi jo morali nuditi tudi ostalim političnim predstavnikom. Sploh pa se mi zdi - in naj mi nihče ne zameri -, da je celotna manjšinska politika brez točno začrtane strategije in da se z ozirom na potrebe posveča zdaj eni zdaj drugi stvari. Menim, da se slovenska manjšina ne bo ohranila in razvijala samo z ohranjanjem raznih delovnih mest in struktur, ampak je treba pomisliti tudi na bodočnost in na vzgojo kadrov.

Sami pribajate iz ene od manjših okoliških občin tržaške pokrajine. Kako ljudje v okolici gledajo na pokrajinsko upravo? Jo imajo za ustanovo, ki jo je treba obraniti, ali pa jo imajo za nepotrebno breme?

Mislím, da ljudje, ki živijo na podeželju, sploh ne vedo, da pokrajina obstaja. Z njenim delovanjem se morda seznanijo, ko potrebujejo kakšno nepomembno dovoljenje ali ko prihaja do kake večje manifestacije (glej Trieste Air Show itd.) ali ko jim občinske uprave jasno povedo, da čiščenje te in te ceste ne spada v njihovo pristojnost, temveč v pristojnost pokrajine. Pod temi pogoji in v teh danostih je tako pokrajina v bistvu ustanova brez kakršne koli vloge. Upoštevati moramo, da v vsej pisani družini, ki jo premore pokrajinski svet, smo le v štirih ali kvečjemu petih, ki predstavljamo teritorij oz. prihajamo iz okoliških občin. Mnoge nimajo sploh nobene-ga predstavnika (glej Zgonik, Repentabor itd.).

Kaj pa vi mislite o tem? Ima ustanova, kot je pokrajina, še svojo vlogo ali bi jo bilo treba ukiniti in ustanoviti na njenem mestu nekakšno "metropolitansko področje", v katerem pa bi skoraj zagotovo imela glavno besedo največja občina, to je tržaška? Kaj bi bilo potrebno, da pokrajina obrani svojo vlogo in svoj pomen?

Ob točno izoblikovanih programih bi pokrajina lahko postala pomemben dejavnik v tem našem prostoru. Morda pa ne bi bilo napačno, da bi povezovalno vlogo, ki je pokrajina ne opravlja, poverili Kraški gorski skupnosti oz. da bi se manjše - slovenske - občine med seboj povežale. Vendar bi si morali tudi tukaj zastaviti jasne cilje, načrte in pristojnosti, saj tudi KGS ni (verjetno ne po lastni odgovornosti), razen tekočega delovanja, pokazala v vseh teh letih, da bi lahko nastopila kot popolnoma samostojen politični subjekt. Popolnoma napačno pa bi bilo, da bi sprejeli metropolitansko področje, saj bi bilo to zadnje dejanje, ki bi privedlo do tega, da bi teritorij, na katerem živimo, ne upravljali več mi. Skratka: tudi podeželju moramo priznati pravico do samoodločanja, priznati mu moramo dostojanstvo, ki mu pritiče in ki si ga zasluži.

LADJA LOGOS II V TRSTU

PLAVAJOČA KNJIGARNA V PRISTANIŠČU

Do 23. t.m. je pri tržaški pomorski postaji privezana ladja Logos II, ki je druga največja "plavajoča knjigarna" na svetu. Na njenem krovu obiskovalec najde preko 4.000 naslovov knjig, s posebnim ozirom na otroško in mladinsko literaturo.

Posebnost ladje Logos II je njena 200-članska posadka, katere pripadniki prihajajo iz 45 držav, še zlasti pa sporočilo, ki ga želijo posredovati povsod, kamor priplujejo: to je, kot pravijo, sporočilo prijateljstva, solidarnosti in bratstva, ki ga posreduje evangeličanska organizacija OMI (Operazione Mobilitazione Italia), ki prireja križarjenja ladje Logos II. Tudi cene knjig so prilagojene kupni moči prebivalcev posameznega kraja, ki ga ladja obišče. Poleg tega so člani posadke vsi prostovoljci, ki prejmejo le skromno žepnino za najnujnejše in ki po drugi strani morajo dati svoj finančni prispevek, če hočejo prebiti določeno obdobje na ladji. Tudi v tem primeru višina prispevka ni enaka za vse, ampak je prilagojena standardu kraja oz. države, iz katere prihaja prosto-

voljec. Želja vseh je pridobivanje in vzgoja mladih za misijonsko delovanje, nudenje socialne pomoči in dobre knjige ter oznanjanje evangelija in spodbujanje Cerkev in evangelizaciji. Pomemben del programa je namreč posvečen poglobitvi v verska vprašanja o aktualnosti verovanja danes in delovanju verujočih v današnji družbi.

Sicer je program več kot 10-dnevnega postanka ladje Logos II (ladja je priplula v Trst prejšnjo sredo, 12. t.m.) kar seča pester in v znamenju bogastva, ki ga predstavlja raznolikost narodov in kultur. Poseben dan je bil posvečen Slovincem, in to v soboto, 15. t.m., dopoldne, s sporedom, ki je vseboval kulturne in glasbene točke ter posredovanje Sv. pisma na preprost, kreativen in zelo komunikativen način, s pomočjo sodobne tehnologije.

Vsekakor se sobotnega "slovenskega dne" niso udeležili zamejci, ampak pretežno pripadniki evangeličanskih Cerkev iz matične Slovenije pod vodstvom treh pastorej.

POBUDA ŽUPANOV OBMEJNIH KRAŠKIH OBČIN

POZIV ZA PREKATEGORIZACIJO KLARIČEV IN GORJANSKEGA

Maloobmejna cestna meja na prehodu Gorjansko in Klariči naj se prekategorizira v mednarodna mejna prehoda. To je v bistvu vsebina javnega poziva, ki so ga v sredo, 12. t.m., v Štanjelu podpisali župani štirih kraških obmejnih občin, in sicer doberdobski župan Mario Lavrenčič, devinsko-nabrežinski župan Marino Vocci, zgoniški župan Mirko Sardo in komenski župan Uroš Slamič.

Štirje župani so svoj poziv naslovili na vladi in pristojne organe slovenske in italijanske države. To bi po njihovem mnenju bil tudi prvi korak k

odpravljanju državne meje v luči približevanja Slovenije Evropski uniji. Gre za odpravljanje, ki si ga ljudje v bistvu želijo.

Prekategorizacija mejnih prehodov Gorjansko in Klariči bi namreč omogočila svoboden prehod in tok blaga in ljudi, spet bi povežala Kras v eno celoto, kar je navsezadnje predpogoj za ovrdenotenje območja. Ne pozabimo, da je bilo področje gornjega in dolnjega Krasa ter tržaške obale že od nekdaj zgodovinsko povezano in da se je vanj mejska zarezala le v zadnjih 50 letih. Komenski župan Slamič

je morda pretiraval, ko je ob podpisu poziva npr. dejal, da je meja na Krasu najbolj neprehodna meja v Evropi, vendar kdor želi iti iz Italije v Slovenijo in obratno in nima prepustnice za maloobmejne prehode, mora iti na Fernetiče ali v Vrtojbo. Prekategorizacija, ki bi mejnima prehodoma Klariči in Gorjansko dala mednarodni status, bi resnično omogočila ljudem, v prvi vrsti prebivalcem Krasa, prost prehod z ene na drugo stran meje, prispevala pa bi tudi k večji povezanosti med ljudmi.

PREDSTAVITEV V PROSTORIH NARODNEGA DOMA

OB 80-LETNICI POŽIGA TUDI KNJIGA O NARODNEM DOMU

Ob 80-letnici požiga tržaškega narodnega doma je pri založbah Branko v Novi Gorici in Jutro v Ljubljani izšel zbornik z naslovom Narodni dom-Balkan Ob 80-letnici požiga. Delo je uredil tržaški časnikar Erik Dolhar v sodelovanju z Markom Korosicem, absolventom arhitekture na ljubljanski univerzi, tehnično uredil Marko Lupinc s pomočjo Marka Klanjščka, lektoriral pa Jože A. Hočevar. Knjigo so tiskali v Grafiki Soča v Novi Gorici.

Največja novost, ki jo prinaša knjiga Narodni dom-Balkan Ob 80-letnici požiga, je ta, da vsebuje nekatere izvirne dokumente o Fabianijevi stavbi v ul. Filzi. Tu gre predvsem za izvirne, še neobjavljene in komaj odkrite načrte arhitekta Maksa Fabianija, za še neobjavljene fotografije restavracije in kavarne ter za podatke o odvetniških pisarnah, ki so imele sedež v Narodnem domu. Kot je na predstavitvi, ki je bila v četrtek, 13. t.m., v samem Narodnem domu takoj po spominjski svečanosti, dejal arhitekt dr. Marko Pozzetto (ki je prispeval tudi spremno besedo h knjigi), prinaša ta knjiga nov politično-kritični odnos do problema Narodnega doma. Pri tem je ponovil predlog, ki ga je bil iznesel že pred leti, ko je dejal, da bi morali Slovenci v Italiji bolj kot stavbo terjati odškodnino, saj z napredovanjem civilizacije mrež prihaja do drugačne vloge stavbe, dalje je v tej stavbi danes Visoka šola modernih jezikov, ki združuje mlade različnih narodnosti, poleg tega pa so od izvirnega Narodnega doma ostale samo zunanje stene. Vsekakor bi mora-

la na pročelju Fabianijev stavbe stati dvojezična plošča, ki bi spominjala na konceptne prvine, zgodovino in funkcijo stavbe. Na četrtkovi predstavitvi pa sta spregovorila predavateljica na Visoki šoli modernih jezikov prof. Marija Pirjevec, ki je podčrtala, da je zbornik vreden pozornosti, in izrazila upanje, da bo za bodoče generacije vzdušje strpnosti, kot je bilo v preteklosti, uvodoma pa dekan šole prof. David Snelling, ki je številnim prisotnim izrekel dobrodošlico v palači, ki je danes sedež dejavnega mednarodnega sodelovanja za evropske vrednote proti etnični, verski in politični diskriminaciji.

Spremno besedo k zborniku sta - poleg že omenjenega arh. Pozzetta in urednika Dolharja - prispevala še zgodovinarja prof. Jože Pirjevec in Milan Pahor. Marko Korosic je orisal tehnične značilnosti Fabianijev palače, o kulturnih, gospodarskih in drugih dejavnostih, ki so potekale v Narodnem domu, pa so

pisali: zgodovinar prof. Samo Pahor, odvetnik dr. Jože Škerk, gospodarski izvedenec dr. Davorin Devetak, književnik Marij Čuk, glasbenik prof. Aleksander Rojc, športni delavec prof. Bojan Pavletič, zgodovinar mag. Sandi Volk in pisatelj Dušan Jelinčič. V zborniku so objavljeni izvirni dnevniški zapisi narodnega delavca dr. Alojzija Dolharja, v katerih piše o požigu Narodnega doma, zatem odlomek Kresa in pristanu Borisa Pahorja, odlomek iz spominov dr. Slavka Tute na dr. Alojzija Dolharja in pesmi Srečka Kosovela, vse to pa se prepleta z likovnimi stvaritvami Augusta Černigoja, Lojzeta Spacala, Andreja Kosiča, Zore Koren-Škerk in Edija Žerjala. Objavljena sta tudi prispevka dveh današnjih uporabnikov prostorov Narodnega doma, in sicer študentov na Visoki šoli modernih jezikov Chiare Comandi in Gorana Čuka. Pri tem je treba dodati bogato slikovno in fotografsko gradivo, reprodukcije Fabianijevih

načrtov ter fotokroniko svečanosti ob obletnici požiga. Čisto na koncu pa je obsežna priloga, ki vsebuje izbor člankov v slovenskem in italijanskem časopisu ter vrsto političnih posegov (v tržaškem občinskem svetu, v deželni svetovni Furlanije-Juljske krajine in v zvezi z zaščitnim zakonom za Slovence v Italiji) v zvezi s tem vprašanjem.

Na koncu pa naj še omenimo, da je izid knjige in njene predstavitve omogočilo sponzorstvo številnih podjetij in bank v zamejstvu in matični domovini. Svoje pokroviteljstvo pa so dali ministrstvu za kulturo in obrambo RS, slovenski generalni konzulat v Trstu, Slovensko deželno gospodarsko združenje, Slovensko kulturno društvo Igo Gruden in Športno društvo Sokol iz Nabrežine, SKD Tabor in Knjižnica Pinko Tomažič in tovariši z Opčin, SKRD Jadro iz Ronk, SKRD Tržič in Slovensko kulturno središče Planika iz Ukev.

OBVESTILA

SKLAD MITJA ČUK prireja tudi letos poletna središča od ponedeljka do petka: na Proseku, v vrtcu, od 17. do 28. julija; na Opčinah, v vrtcu, od 31. julija do 11. avgusta. Vpisovanje in informacije: na sedežu Sklada Mitja Čuk (tel. 040 212289), Narodna ulica 77, 34016 Opčine, vsak dan razen ob sobotah in nedeljah od 9.30 do 14.30.

DOM DUHOVNIH VAJ Blagri nad Trstom vabi tudi letos žene in starejša dekleta na duhovno osvežitev ali na duhovna srečanja, ki bodo od ponedeljka, 21., do srede, 23. avgusta. Prijave sprejemata gospa Norma Jež (tel. 040 299409) in kriški župnik Jože Kunčič (tel. 040 220332) po možnosti v večernih urah.

DUHOVNE VAJE za duhovnike se bodo vršile v Trstu (Dom Blagrov) v dneh od 28. do 30. avgusta. Vodil jih bo kapucin br. Štefan Kožuh. Prijave na e-mail: vovncina@iol.it ali na telefon 040 566244 ali na mobilni 0347 2414254.

KONCERTNA POBUDA - Rojan razpisuje natečaj za izvirno še neobjavljeno komorno skladbo za katerikoli instrument ali glas (s slovenskim besedilom). Natečaj je namenjen mladim (starost do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom-skladateljem. Dela je treba posredovati do 30. septembra letos v dvojniku z geslom na naslov: Koncertna pobuda - Rojan, ul. Cordaroli 29 - 34135 Rojan (Trst). Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo. Skladbe bo ocenila komisija treh priznanih zamejskih glasbenikov. Prva nagrada znaša 500.000 lir, druga 300.000 lir, tretja 150.000 lir.

OBČINA ZGONIK vabi k sodelovanju pesnike, pisatelje in glasbenike ob 200-letnici roj-

stva Franceta Prešerna. Ob tej priložnosti namerava občina Zgonik izdati dvojezično publikacijo o pesniku. V njej naj bi bili objavljeni prispevki, ki bi jih slovenski in italijanski književniki iz Furlanije-Juljske krajine napisali o Prešernu, njegovem delu, vlogi, pomenu včeraj in danes... (kratka misel - pol tipkane strani v prosti obliki). Glasbeniki pa naj bi poskrbeli za glasbeno priredbo poezije Pevcu. Skladba bi bila prav tako objavljena v omenjeni publikaciji, ki bo izšla v začetku decembra. Glasbeno gradivo za različne glasbene in vokalne skupine, ki bo dospelo v predvidenem roku, pa bo doživelo krstno izvedbo v obdobju december 2000-februar 2001. Književniki in glasbeniki, ki se bodo vabili odzvali, naj pošljejo svoje prispevke na naslov: Občina Zgonik, Zgonik 45, 34010 Trst, lahko tudi po faksu 040 229422 s pripisom Prešeren 1800-2000 do 15. oktobra letos. Za informacije je na razpolago občinska knjižnica ob ponedeljkih in sredo od 15. do 19. ure, tel. 040 229533.

ZDRUŽENJE SLOVENSkih ŠPORTNIH DRUŠTEV v Italiji prireja ob tridesetletnici fotografski natečaj z naslovom *Naš šport v našem prostoru*. Posnetki morajo biti izvirni, tehnika pa je lahko prosta. Tematika naj ovrednoti športno udejstvovanje v zamejstvu. Nagrajena bo predvsem umetniška in dokumentarna plat prispevkov in njihova originalnost. Slike sprejemata urada ZSSDI v Trstu in Gorici do ponedeljka, 30. oktobra, do 16. ure. Organizator si pridržuje pravico, da obdrži dela. Razpis natečaja je na razpolago v uradih ZSSDI v ulici Cicero 8 v Trstu in v ulici Malta 2 v Gorici. Za potrebne informacije: tel. številka 040 635627 ali 0481 33029.

PIKAPOLONICA

POLETNI CENTER V BAZOVICI

Tudi letos poteka od 10. do 28. julija v Bazovici poletni center Pikapolonica, ki ga prirejajo Mladi v odkrivanju skupnih poti oz. Slovenska prosveta. Center obiskuje 26 otrok slovenske in italijanske narodnosti. Zanje skrbijo štiri vzgojiteljice. Prvi teden se je že uspešno zaključil. Program vsebuje poleg raznih dejavnosti, kot so psihomotorika, športne igre, glasbene, jezikovne, in druge ustvarjalne delavnice tudi zanimive izlete. Na izletih vzgojiteljice približajo otrokom svet narave. Šli so že na ogled gozdarskega muzeja, botaničnega vrta Carsiana, obiskali bodo še Laboratorij znanstvenega imaginarija, razstavo metuljev in Miramarski park. V poletnem centru bodo gostili tudi jamarje JK Grmada, ki bodo otrokom pokazali jamarstvo opremo in diapozitive o svojih podvigih.

ŽIVAHNO KULTURNO ŽIVLJENJE V TRSTU

ODKRIVANJE HABSBUŠKE PRETEKLOSTI

Že lani, ko je v Trstu stekel niz kulturnih pobud, posvečen vzhodnokrščanski izročilu začeni z odmevno razstavo Vzhodni kristjani v miramarskih konjušnicah (odprl jo je takratni predsednik italijanske vlade Massimo D'Alema), je bil v pripravi spored za letošnje tržaško kulturno poletje. Tržaška občinska uprava namreč že nekaj let prireja odmevne razstave v miramarskih konjušnicah, z njimi pa je povezana še cela vrsta pobud. Tako je bilo pred dvema letoma, ko je bila razstava, posvečena pomenu in vlogi judovske skupnosti v Evropi in Trstu, še prej razstava o praških zakladih, pa že omenjena razstava o vzhodnih kristjanih itd. Letošnje tržaško kulturno poletje pa bo v znamenju avstroogrške cesarice Elizabete, znamenite Sissi, soproge cesarja Franca Jožefa. Levji delež bo pri tem

imela velika razstava v miramarskih konjušnicah, ki jo bodo odprli v ponedeljek, 24. t.m., na ogled pa bo do 7. januarja 2001. Naslov razstave je *Sissi. Elizabeta Habsburška. Nemogoče drugod*. Poleg te razstave je na sporedu seveda še vrsta drugih pobud. Osnovni namen prireditelj ni toliko osvetlitev lika cesarice Sissi, nemirne in nesrečne avstrijske vladarice, kolikor prikaz pomena habsburške preteklosti v srednjeevropskem prostoru, seveda

s posebnim ozirom na Tržaško. Z razstavami v miramarskih konjušnicah, pa še v palači Costanzi, v poštni palači in v starih tržaških kavarnah bo, poleg seveda osebnosti cesarice, prikazano življenje habsburškega cesarstva v obdobju 1848-1916: prikazani bosta tako avstroogrška gospodarska in upravna ureditev, pa tudi takratni kulturni utrip v cesarstvu. Levji delež pri tem bodo imeli tudi koncerti s tipičnimi skladbami avstrijskih skladateljev, ki bodo na sporedu v značilnih tržaških mestnih kottičkih.

Niz kulturnih pobud tudi letos prireja Odbor za kulturo občine Trst v sodelovanju s številnimi drugimi ustanovami. V načrtih prireditelj je tudi selitev tržaških razstav po prestolnicah držav, ki so nekoč sestavljale avstroogrško cesarstvo.

V DOMU BLAGROV

KONEC MESECA AVGUSTA DUHOVNE VAJE

V tem lepem in mirnem domu duhovnih vaj Blagri bodo tudi letos duhovna srečanja za naše žene in starejša dekleta, in sicer od ponedeljka, 21., do srede, 23. avgusta. Vodil jih bo lazaristovski misijonar Jurij Devetak z Mirenškega Gradu. Prijave sprejemata Norma Jež (tel. 040 299409) in kriški župnik Jože

Kunčič (tel. 040 220332) po možnosti v večernih urah. Od 28. do 30. avgusta pa bodo v istem Domu duhovne vaje za slovenske duhovnike. Vodil jih bo kapucinski pater Štefan Kožuh iz Vipavskega Križa. Duhovne vaje so velik božji dar in so nam vsem zelo potrebne. Zato privoščimo si jih.

GORIŠKA UPRAVNA POLITIKA

ZMAGA APT-JA IN ENOVITOST GORIŠKE POKRAJINE

V torek, 11. julija, je deželni odbornik za prevoze Santarossa objavil sklep deželne uprave, ki je v bistvu odobrila odločitev pristojne komisije o evropskem razpisu natečaja za dodelitev koncesij za avto-prevoze v štirih deželnih pokrajinah, ki nekako sovpadajo z upravnimi.

Za Goriško je pokrajinsko prevozno podjetje (APT), ki se je v ta namen predstavilo v sodelovanju z goriškim občinskim AMG, tržaškim ACT in videmskim Saita, zmagalo natečaj za koncesijo 10 let. Izid ni bil tako sam po sebi umeven, saj je bil natečaj prvi te vrste v Italiji. Odprt je bil namreč vsem tovrstnim avtoprevoznim akterjem na evropski ravni, tako da so konkurenti APT-ja prihajali iz raznih predelov italijanskega polotoka. Ponujene koncesije niso bile namreč tako zanemarljive, saj govorimo o 5,5 milijonov km letno za letni delokrog približno 30 milijard lir, kar pomeni v 10 letih 300 milijard lir.

Prejšnjo sredo je predsednik goriške pokrajine Brandolin v ta namen sklical tiskovno konferenco, na kateri je poudaril pomembnost izida, katerega gre brati na več nivojih. Najprej gre za zmago goriškega podjetja, ki je pokazalo, da si z racionalizacijo in združitvijo servisov na teritoriju lahko konkurenčen tudi za večje in močnejše partnerje.

Zmaga pomeni, da se bo v avtoprevoznih in prihodnjih desetih letih odločalo na Goriškem in ne drugje. Enovitost pokrajine nudi v ta namen pogajalsko moč goriškim subjektom pred Trstom in Vidmom. Ugotovitev ni zanemarljiva, če pomislimo na politične tranzverzalne trende zadnjih časov, ko pogosto poslušamo teze o "zgodovinski Furlaniji". Omenjena operacija bo lahko poučna tudi za združitvev, na goriškem nivoju seveda, ostalih servisov (voda, plin ipd.).

EJ

SREČANJA 2000 V ZAVODU SV. DRUŽINE

SLOVO OD POLETNEGA SREDIŠČA

IVA KORŠIČ

Glasi vrišč, veseli vzkliki, prešeren smeh, petje... vse je prešlo; sedaj je v Zavodu sv. Družine v ulici don Bosco vse tiho in mirno, kot da bi prelepi, obširni park začarala s čarobno paličico svetloasa vila iz pravljic in ga ogrnila v tančico tišine. Otroci, ki so se celih pet tednov podili po prostranem vrtu, se igrali, gugalji, skrivali za drevesi in cvetočimi oleandri, so se v petek, 14. t.m., poslovili od letošnjega poletnega središča Srečanja 2000. Razi-grani dopoldnevi so se začeli 12. junija, priredila jih je Skupnost družin Sončnica s finančno pomočjo Sveta slovenskih organizacij, šolske sestre pa so kot že vrsto let radovoljno "odstopile" otrokom svojo bujno oazo ob robu mesta.

Ime poletnega središča ni bilo izbrano naključno, saj so obiskovalci v teh dolgih sproščujočih počitniških dnevih res doživljali srečo v srečanju z mnogimi vrstniki in se v njihovi družbi lepo imeli. Na splošno so otroci radi zahajali v središče, le nekateri najmlajši so tiho zaupali, da je doma pri mami najlepše.

Ko so še zadnji dan mali gostje tekali po travniku in radovedno zrlji v nebo, da bi videli, kdaj se bo usul napovedani dež, ki jim je onemogočil se peljati na zaključni izlet v Kanalsko dolino, sva v prostorni sobi, dodeljeni središču, pokramljali s koordinatorico Mirjam Pahor o delu z otroki in o dejavnostih, ki so se zvrstile v minulih dneh.

Mirjam Pahor je že dve leti med šolskim letom zaposlena kot vzgojiteljica v Zavodu sv. Družine in pomaga šolarjem pri izvrševanju domačih dolžnosti. Poznamo jo pa tudi kot dobro pevko. Najin pogovor so prekinjali otroci, ki so prihajali vpraševati to ali ono. Priznala je, da je utrujena, ker delo z otroki in usklajevanje celote zahteva pač

dokaj napora, predvsem pa veliko odgovornosti, obenem pa je zadovoljna, ker je središče bilo uspešno. Vpisanih je bilo 89 otrok. Vsak teden se je zvrstilo okrog 45 gostov, ki so bili razdeljeni v tri skupine: najmlajši, predšolski otroci, so imeli za simbol sonce, osnovnošolci prvih treh razredov žabice, ostali učenci in nižješolci pa ježke. Prvi teden so se otroci pod vodstvom animatorjev - skoraj vsi so bili prisotni pet tednov - Martine Hlede, Davida Bandellija, Elene Benedetti in pomočnikov Mateje Černic, Simona Assija in Helene Klanjšček naučili himno, narisali in pobarvali napis, izdelali simbole - pri tem jim je z nasveti pomagala Paola Bertolini, članica Sončnice; ona se je tudi pozanimala za stike s CISI (Consorzio Isontino Servizi Integrati) - in se pripravljala za nastop ob "uradnem" odprtju središča. Imeli so pa tudi že izlet z vlakom k Bohinjškemu jezeru in slapu Savice. Naslednje tedne so delovale v središču raznolike delavnice. Pri ustvarjalnih uricah jih je laže nadzorovati kot pri igri, še posebno prosti, ki zbežljajo in je treba imeti tisoč oči za njimi, da katero ne ušpičijo. Nekateri so namreč včasih preveč razposajeni, neugnani in nepredvidljivi. Pa tudi kakšen nekoliko "bolj problematičen" otrok se znajde med njimi, ki zahteva dodatno pozornost. Zara-

di tega previdnosti ni nikdar dovolj. Organizatorji so sicer sklenili, da bodo sprejemali tudi take otroke, ki so potrebni večje oz. posebne oskrbe.

Večje udeležence so še najbolj navduševale ure, preživete v delavnicah CISI pri praviškem parku. S svojimi delovnimi obiski so skupine šestih-devetih otrok osrečile prizadete mlade fante in dekleta in z njimi ob vezenju, obdelovanju gline, lesa, pri predelovanju odpadnega papirja in njegovi uporabi sproščale ustvarjalno domišljijo. Lepi so bili tudi sprehodi in pobude, ki so jih uresničili skupaj z vrstniki iz središča Murenčki, ki je delovalo v okviru dijaškega doma S. Gregorčič, in sicer zanimivi zeleni teden na Medvedjem Brdu blizu Godoviča, lov na zaklad po mestnih ulicah in koncert Romane Krajncan v Kulturnem domu. V samem središču pa so v začetku julija doživeli enkratno srečanje z goriškim nadškofom Dinom De Antonijem (na sliki); obiskali so jih tudi otroci iz slovenskega poletnega središča iz Ronk.

Sicer pa je bil vsak dan po svoje bogat in poln doživetij. Ob devetih so se otroci "po skavtsko" zbrali za dvig prapora in pri tem so zapeli pristrčno himno, ki je duhovito opevala lepoto in dejavnosti središča. Za tem so se s tremi animatorji porazdelili po skupinah in se predajali u-

stvarjalnemu delu; okoli desetih in pol so oglašajočo se lakoto potešili z malico. Temu premoru so sledile vodene ali proste igre. Nad vsemi je kraljeval izredno priljubljeni nogomet. Nekateri mladi gostje pa so tako radi snovali zatočišča, "baze", po gromovju, pod drevesi... Bili pa so med njimi tudi taki, ki so ta zavetišča zavestno in vztrajno razdirali. Ustvarjalne in "uničevalne" sile so se pač pomerile med seboj. Ko je sonce toplo žgalo, so se radi prepuščali prijetni vodi v bazenu ob Alojzijevišču, katerega so najbolj zvesti obiskovali tudi v popoldanskih urah.

Zadnja dva tedna se je pridružilo precej malčkov iz vrtca in zato sta bili dragoceni Tanja in Tina, ki sta se jim po bliže posvečali. Štiri tedne je bila z otroki gospa Ani Saksida, članica društva Sončnica, ki je tudi spremljala mlade v delavnice CISI, kot mama pa je s svojimi izkušnjami priskočila na pomoč manj veščim mladim "varuškam". Prav zaradi tega je Mirjam pripomnila, da bi bilo vsekakor pozitivno, če bi tudi v prihodnje sodelovala pri središču kakšna mama. Dodala pa je tudi, da bi bilo prav, če bi se animatorji zvrstili izmenoma, ker se je pri tistih, ki so sodelovali vseh pet tednov, ob koncu pokazala precejšnja utrujenost. Vsak dan je bil nekdo izmed njih v središču že ob 7.45, odhajali so pa okoli 13. ali 14. ure. Za otroki je bilo treba namreč vse pospraviti in počediti, potem pa je vsakič sledil kratak sestanek, na katerem so pregledali potek dopoldneva s pohvalo ali kako pripombo in oblikovali program za naslednji dan.

Površni opazovalec bi pač mislil, da vsakodnevna priprava in dejavnosti ne terjajo ravno toliko skrbi in napora, toda presneto bi se motil. Mirjam je tudi priznala, da bi se dalo še marsikaj izboljšati, popestrili, a središče žal razpolaga s skromnimi sredstvi in si ne more privoščiti spretnih "profesionalnih" animatorjev, zato si pač pomaga s študenti dobre volje, ki izkoristijo proste dni nekoliko drugače.

NA TEKMOVANJU C.A. SEGHIZZI

PEVSKI ZBOR POSTUMIA ALI POSTOJNA?

Na letošnjem 39. mednarodnem tekmovanju zborovskega petja C.A. Seghizzi - potekalo je od 13. do 16. julija v Gorici, v opatiji Rožac-Rosazzo in v Vidmu - je med številnimi italijanskimi in drugimi evropskimi zbori nastopil tudi mešani zbor iz Postojne ali Coro di Postumia (Postumia, Slovenia), kakor bemo v priložnostni brošuri, ki objavlja med drugim natančen spored prireditve. Ob takšni napovedi postojnskega zbora se vsiljuje vprašanje, kakšno je praznaprav njegovo ime. Če se imenuje Mešani pevski zbor Postojna, kakor je razvidno iz programa revije Primorska poje 2000, bi moral povsod nastopati s tem nazivom in ga ne bi smel prilagajati glede na uradni jezik države, v kateri nastopa. Isto velja za kraj, iz katerega prihaja. Pri hrvaškem zboru Lira je npr. napisano Rijeka, Croazia in ne Fiume, Croazia. Malo verjetno je, da bi takšno ali drugačno obliko določali organizatorji tekmovanja. Oni pač upoštevajo to, kar jim pošlje prijavitelji zbor. V tem kratkem zapisu seveda ni prostora za razmišljanje o narodnem ponosu in podobnem.

Zmotno pojmovanje, da se bomo s tujim imenom zdeli zanimivejši in morda kulturnejši, je zadnja leta na Slovenskem že kar razširjeno, tudi na področju zborovskega petja. Tu je veliko poimenovanj, zlasti večbesednih, latinskega izvora. Gre za bolj ali manj posrečene besede in stavčne zveze, izposojene ali celo prenarjene. Po večini ne

označujejo skupine, ki jo predstavljajo. Takšni so npr. nazivi Quo vadis (mešani mladinski zbor z Razdrtega), Canto ergo sum po znanem reku filozofa Descartesa, Cogito, ergo sum (akademski zbor iz Tolmina) ali pa malokomu razumljivi Pergula (moški zbor iz Sv. Petra), brezkrvni Sumus (vokalna skupina iz Ajdovščine) in nesmiselni Provox (moški zbor iz Renč). Kot primer tujih nazivov nelatinskega izvora navajamo samo Adriatic (mešani zbor iz Hrvatina). Imena zborov so tu navedena iz sporedov letošnje revije Primorska poje in se zato nanašajo na primorske zборе, vendar se zdi, da ti niso osamljeni primer. Neki zbor iz Kranja je npr. znan z imenom De profundis. V podobnem slogu bi lahko komu svetovali še Lux Aeterna, Dies irae ali kaj podobnega.

Ob navedenih in še mnogih drugih, morda sprejemljivejših nazivih je opazna težnja, da se naši zbori poimenujejo z neslovenskimi nazivi, kar kaže na vsepriljubni pojav nekakšne ksenofilije, to je ljubezni do tujega. V jezikovnem pogledu se to izraža v nezadržni rabi besedil in izrazov, prevzetih iz anglosaškega sveta. Pri tem bi nemara ne smeli pozabljati, da bo Slovenija na svoji poti v Evropo upoštevana in cenjena kot dežela slovenskih ljudi, slovenskega jezika in kulture, nikakor pa ne kot čudna zmes domačih in raznovrstnih tujih značilnosti.

LB

VELIKA MNOŽICA ZA DRUGO VELIKO NAŠO PRIREDITEV

SLOVENSKI VEČER DRUŠTVA TRŽIČ NA GLAVNEM MESTNEM TRGU

Nad petsto poslušalcev - gledalcev se je podalo v soboto, 1. julija, zvečer na trg Republike v Trziču, da bi prisostvovali večeru slovenske kulture, nastopu Tržaške folklorne skupine in Ženske pevске skupine Stu ledi iz Trsta in Tamburaškemu ansamblu KD F. Prešeren iz Boljunca.

Na odru so se z zaokroženim programom zvrstile in prepletale vse tri skupine, znaniške slovenske ljudske pesmi, slovenske folklorne in tipično slovenskega glasbilitamburic. Nastopajoči so se predstavili v narodnih nošah,

kar je seveda še olepšalo in pripomoglo, da sta bila vzdušje in večer res naša.

Lepo je bilo občudovati množico ljudi, ki je prevzeto in pazljivo občudovala in poslušala naše goste na odru.

Na polovici programa je stopil na velik oder mlad fant, Igor Spetič, s svojo diatonično harmoniko in mojstrsko zagrabil več skladb, ki so še bolj oživile sproščeno vzdušje in navdušile italijansko publiko z njihovo znano skladbo.

Prav ob zadnji točki, proti koncu Goriškega plesa - za to priložnost so se oblekli v gori-

ško narodno nošo - so se javile kapljice, ki pa so nam prizanesle, saj je program potekal brez zastojev do konca.

Nastopajoči so pokazali del slovenske kulture, kar seveda utruje tudi v tržičkih občanih zavest, da živi v njihovem mestu slovenski človek in je važen del in dejavnik mestnega življenja. Taki nastopi, ki ponujajo in bogatijo z našo kulturo tudi večinski narod, so hvale vredni, potrebni in koristni.

Mislím, da je tak način "sodelovanja" in sožitja med dvema kulturama, med dvema

narodoma in sosedoma, ki živita ramo ob rami, za zgled vsem tistim, ki imajo še predsojke do različnega in se imajo za avantgardne in odprte ljudi, a se v resnici "bojijo" še svojega soseda.

Naj se ob tej priložnosti tudi v imenu SKŠRD društva Tržič, organizatorja tega nepozabnega večera v sklopu poletne revije Monfalconestate, zahvalim vsem nastopajočim za brezhubno izvajanje, odborniku za kulturo Del Bellu za prisotnost in številnim udeležencem, ki so s svojo prisotnostjo moralno podprli naše društvo in naš trud, ki ga vlagamo za naše ljudi.

PO DRŽAVNEM IZPITU

NAŠI ODLIČNJAKI

ERIKA JAZBAR

Kako bi ocenila petletje na klasičnem liceju Trubar?

Irena: Ko sem bila prvi dve leti na gimnaziji, je bilo vzdušje zelo prijetno. Ko smo stopili v prvi licejski razred, pa je bilo na začetku veliko težje; z nami so bili novi profesorji, novi predmeti in drugačen pristop; moram priznati, da takrat nisem bila najbolj navdušena, stanje je bilo precej kritično za marsikoga izmed nas. Postopoma pa le spoznaš, da je klasični licej najboljša šola. Škoda le, da do omejenega spoznanja prideš komaj v zadnjih letih. Vsaj zame je bilo tako. Če bi se tega takoj zavedela, bi od šole odnesla še več kot sicer.

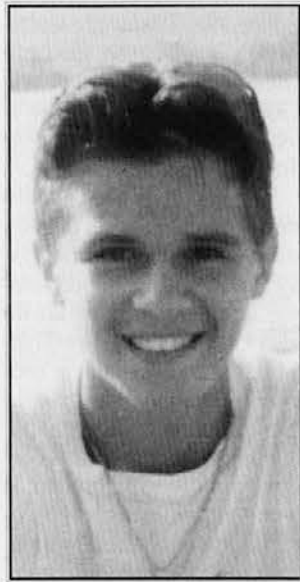
Andrej: Ko sem pred petimi leti prvič stopil v 4. gimnazijo, je bil zame klasični licej precejšnja neznanca. Bilo je namreč veliko novih predmetov, med temi zlasti latinščina in grščina, tako da pravzaprav nisem vedel, čemu grem naproti. Ko sem se v naslednjih letih, predvsem pa zadnja leta, vživel v šolo, sem spoznal, da je bila zame izbira klasičnega liceja, kar se tiče slovenskih šol, ki jih ponuja Goriška, najbolj primerna.

Kaj vama bo ostalo v spominu od mature, ki je pomemben trenutek v odrasčanju vsakogar?

Irena: Vedno se bom spominjala tistih treh tednov pred maturo, ko sem se cel dan učila, včasih tudi zvečer. Pisne naloge, razen latinske seveda, mi niso ustvarjale posebnih skrbi. Niti za ustni del mature nisem imela posebne treme; bila sem prva na vrsti, kar je bilo zelo dobro. Ko sem končala spraševanje, sem imela takoj vtis, da sem dobro izpeljala maturo. Moram pa priznati, da matura me ni bistveno prizadela ali mi zaenkrat ne pomeni kaj takega posebnega.

Andrej: V mojem primeru je bila zelo pomembna latinska naloga. Najbolj sem se bal te preizkušnje in moram po-

S slovenskih višjih srednjih šol je letos izšlo kar šest odličnjakov, s katerimi se bomo v tem in prihodnjih tednih pogovorili. Tokrat smo povabili v našo sredo Ireno Špacapan in Andreja Černica, odlična maturanta s klasičnega liceja Primož Trubar, ki sta uspešno opravila izpit z najvišjo oceno.

vedati, da si nisem pričakoval tako dobrega rezultata. V cellem šolskem letu nisem pisal tako dobre naloge! Tistih nekaj dni pred ustnim spraševanjem oz. tisto jutro je bilo vse skupaj precej panično, bil sem zelo napet. Ko pa sem se znašel pred komisijo, je vse steklo v najboljšem redu.

Oba sta se odločila za nadaljevanje študija v Ljubljani. Oba bosta študirala na Fakulteti za družbene vede.

Andrej se je odločil za novinarstvo, Irena pa za politologijo mednarodnih odnosov. Kako je prišlo do omenjenih odločitev?

Irena: O ljubljanski univerzi smo bili zelo dobro informirani, angažirane so se tudi ustanove iz naše dežele, vendar takoj sem imela vtis, da je pristop ljubljanske univerze drugačen. Osebnostno sem točno vedela, kaj bom študirala, nisem pa še izbrala kraja. Za Ljubljano se sicer na začetku nisem niti zanimala. Prepričalo pa me je več dejavnikov: Ljubljana je npr. študent-

sko mesto, Slovenija je nova država, učni programi so zelo dobri. Pristop do študenta je bistveno drugačen, ker je na univerzi omejeno število študentov, kar spreminja odnos do tebe.

Andrej: Informacije nam je posredoval Roman Gruden, ki je odgovoren za stike s slovenskimi manjšinami. Imeli smo srečanje v šolskem centru, vodil pa nas je tudi na informativnem dnevu v Ljubljani. Sama univerza nam je poslala na šolo razno informativno gradivo.

Oba sta aktivna člana slovenske narodne skupnosti na Goriškem, angažirana v prosvetnem življenju. Kako doživljata pripadnost naši manjšini?

Andrej: Igram odbojko pri ŠZ Soča, pojem pri MePZ Hrast in sem član istoimenskega društva, ob tem pa sem član skavtske organizacije. V referatu, ki sem ga predstavil na maturi, sem povzel polpreteklo zgodovino slovenske manjšine v Italiji od leta 1947 do današnjih dni. Želel sem

izpostaviti dejstvo, da so Slovenci v Italiji zaščiteni z mednarodnimi normami, medtem ko še čakajo globalno zaščito od države, v kateri jim je dano živeti. Sprejetje zaščitnega zakona v poslanski zbornici je zato zelo pomembno, treba pa bo še veliko dela bodisi v parlamentu kot tudi v sami manjšini. V naših krajih sprejemajo zakon precej nezrelo, dovolj je, da odpremo krajevno časopisje ali beremo izjave družbeno-političnih delavcev. Preveč je nestrpnosti in nerazumevanja, žalostno pa je, da je to zaznavno ne le v besedah Roberta Menie, temveč tudi pri številnih drugih navadnih ljudeh. Zaščitni zakon vsebuje 28 členov, je obsežen, dalo pa bi se ga izboljšati; pomislimo le na določitev občin, ki je zakon ne predvideva, temveč prepušča delikatno nalogo občinskim svetovalcem. Za uveljavitev zaščitnih norm mora stati trdna manjšinska skupnost, treba pa je tudi, da nam pridejo krajevne uprave naproti. Za goriško občino, deželno vlado in tržaško pokrajino bo precej težavno. Niso namreč še premostili strahov in predsodkov do slovenskih ljudi.

Irena: Tudi jaz sem član skavtske organizacije, že dve leti sledim otrokom v Zavodu sv. Družine in jih učim slovenskega jezika; tisto, kar mišlim, da sem doslej storila najpomembnejšega, je bilo v tem letu, ko so me imenovali v upravni odbor Dijaške sekcije v Novi Gorici. Skrbela sem, da so se zamejci vključili v širši slovenski prostor; v ta namen smo pred časom organizirali tudi prireditev Diverzija. Edino možnost za manjšino vidim v tesnejšem povezovanju z matico. Samo na tak način bo naša skupnost ohranila in utrdila svojo identiteto. V Sloveniji in pri nas pa manjka medsebojnega spoznavanja, vsakdanjih vezi in odnosov. Vključevanje posameznikov ali društev v italijansko družbo je seveda pomembno, mora pa biti enim in drugim že od vsega začetka jasno, da tudi v novi družini ostajamo Slovenci.

v gorah. Skupaj z noviciatom bo klan prehodil dolino Dunjo in se povzpel na kako goro, ki kraljuje v Julijcih. Temelj in vezna nit tabora bo pot, ki je skupaj s službo in skupnostjo eden ključnih trenutkov v klanu. Med poletjem pa se bodo nekateri klanovci udeležili tabornih šol POTA, ki jih prireja Združenje slovenskih katoliških skavtov in skavtinja in ki so namenjene klanovcem, da raziščejo, ali želijo postati voditelji. Tabor klana bo vsekakor potekal od 1. do 4. septembra, vodili pa ga bodo Katja Tommasi (Srčkana mravlja), Ivo Cotič (Športni orel) in Peter Černic (Modri sokol). Že sedaj želimo vsem taborečim, da bi si nabrali veliko izkušenj, saj so prav te potrebne, da postane skavtizem stil življenja.

IZNAJDLJIVI GAMS

OBVESTILA

SSG. V Kulturnem domu v Gorici je od 14. julija dalje v teku predpis abonmaja SSG za sezono 2000/01. Dosedanja abonenti lahko potrdijo svoj sedež, novi pa vpišejo abonma (tel. 0481 33288).

DUHOVNE VAJE za duhovnike bodo v Domu blagrov nad Trstom od 28. do 30. avgusta. Vodil jih bo kapucin br. Štefan Kožuh. Prijave na e-mail: voncina@iol.it ali na tel. 040 566244 in 0347 2414254.

NABIRALNA AKCIJA za obnovo župnijskih prostorov pri sv. Ivanu v Gorici na pobudo SD Sončnica: lahko prispevate z darovi in brezobrestnimi posojili od enega do petih let. Darove lahko nakažete na tekoči račun št. 94981 pri Goriški hranilnici - ag. 1 ABI: 6180, CAB: 12411, ul. Carducci, na ime: Chiesa di San Giovanni - Gorizia, ali pa jih oddaste župniku ali na upravo NG. Za posojila se obrnite do župnika.

ČESTITKE

PETER in CARMELA sta si v soboto, 15. julija, obljubila večno zvestobo. S svojim voditeljem se veselimo člani Slovenske zamejske skavtske organizacije - Gorica. Novoporočencema iz srca čestitamo in jima želimo obilo Božjega blagoslova na skupni življenjski poti.

Dne 15. julija sta v mestu Loja-Andalusia CARMEN in PETER ČERNIC sklenila nadaljevati življenjsko pot skupaj. Ob dnevu velike radosti jima vošči vse najboljše sekcija SSK Sovodnje.

ALOJZIJA JELEN iz Dola je praznovala 18. julija 92. rojstni dan. Čestitajo ji bčerkice in sin.

Voščilom novoporočencema in slavljenci se pridružuje naše uredništvo.

Zaradi preobilice gradiva bomo nekatere članke objavili prihodnjic. /URED.

LEPA SKUPINA GORIŠKIH VERNIKOV

SLOVENSKI ROMARJI V LURDU

Pod vodstvom msgr. Franca Močnika smo odpotovali z vlakom upanja in prispeli na kraj milosti, kjer smo počastili Lurško Marijo. Lanski vtisi so le malo oslabei v spominu in sedaj sem bila že spet pred votlino v dolgi vrsti ljudi vseh narodnosti, a vsi so kot jaz pobožali tisto vlažno skalovje, se ustavili ob izviri, ki od časa prikazovanj ni nikoli usahnili, in iz vseh ust je v različnih jezikih izšla ista Zdrava Marija. Mislim, da je tu največ prošenj za telesno zdravje, saj nisem nikjer videla toliko bolnikov kot tukaj. Tisti, ki molijo za duševno zdravje, so manj opazni. Pred mano je stal starejši gospod, ki je držal na vsaki dlani sliko, obrnjeno k Mariji. Po obrazu so mu drsele solze.

Tisti večer smo imeli duhovno srečanje z nadškofom

POLETNO SREDIŠČE V ŠTANDREŽU

Štandreški rajonski svet prireja tudi letos od 17. avgusta do 8. septembra v sodelovanju z domačo župnijo, didaktičnim okrožjem in krajevnimi kulturno-športnimi društvi poletno središče za otroke v prostorih OŠ F. Erjavca. Središče bo delovalo vsak dan od 8. do 13. ure, namenjeno pa bo domačim otrokom od 5. do 13. leta. Le-teh bo lahko 40; z njimi bodo domači kulturni delavci ter dve učiteljici, odgovoren pa je župnik Karlo Bolčina. Rok za vpis zapade 31. t.m., interesenti pa naj se obrnejo na župnijo.

ALBINA PINTAR

VRHUNEC SKAVTSKEGA DELOVANJA

KONČNO SPET TABORI

Tradicija veleva, da je sleherni konec meseca julija in začetek avgusta za goriške skavte čas zasluženih poletnih taborov, ki predstavljajo višek skavtskega delovanja. SZSO-GO je letos svojim članom pripravila tri poletne tabore, po enega za vsako vejo.

Volčiči in volkuljice, najmlajši skavti, katerih starost gre od osmih do desetih let, bodo svoj enotedenski tabor preživeli v Pregari, vasi v Istri, ki ima to zanimivost, da se je v njej rodil duhovni asistent goriških skavtov, Marijan Markežič. Tabor se bo začel 30. julija in bo trajal do 6. avgusta, vezna nit pa bo Legenda o starem ribiču. To je

stara irska pravljica, v katero se bodo volčiči vživali in z veseljem opravljali vse dejavnosti. Taboru bosta načelovala Kristian Tommasi (Dobri sokol) in Katja Ferletič (Prizadvena fazanka).

Izvidniki in vodnice, to so mladi od enajstega do šestnajstega leta, bodo postavili tabor v Podstenah pri Kočevju. To je majhno naselje ob reki Kolpi in pod gradom Kostelom, ki se bo za dva tedna spremenilo v srednjeveško mesto. Skupine izvidnikov in vodnic (vodi) se bodo prelevili v cehe, od katerih bo vsak namenjen določeni obrti, tako bodo nekateri čevljarji, drugi barvarji, spet drugi oro-

žarji, trubadurji in še kaj. Se bodo naši izvidniki tudi uprli voditeljem - grofom, da bo zavladala "stara pravda"? To je samo ena izmed toliko zanimivosti letošnjega tabora. Druga je ta, da bodo po dolgem času spet skupaj skupine iz Trsta in Gorice, saj bodo v Podstenah taborile prva in druga četa iz Gorice ter druga četa iz Trsta. Tabor bo od 24. julija do 5. avgusta, načelnika pa bosta Fabio Tommasi (Plavolasi sokol) in Dunja Fabjan (Kreativna panda).

Roverji in popotnice, najstarejša veja, ki združuje mlade od šestnajstega do enindvajsetega leta starosti, bodo svoj potovalni tabor preživeli

IZTEKLA SE JE LETOŠNJA POSTAJA TOPOLOVO

NOVI TRENDI OB LJUDSKEM IZROČILU

ERIKA JAZBAR

V soboto, 1. julija, je grmiška vasica Topolovo v slovenski Benečiji ponovno zaživela z že znano Postajo, ki je letos že sedmič privabila v gorski zaselek Nadiških dolin številne ljubitelje inovacije in ljudske tradicije.

Poleg Mittelfesta, ki se bo s peštrim sporedom slovesno odprl prihodnjo soboto v Čedadu, nedvomno spada Postaja v ustaljen poletni spored kulturnih pobud, saj žanje iz leta v leto večji uspeh pri najrazličnejših skupinah ljudi. Prejšnjo nedeljo so se v Topolovem razšli na različne konce sveta vsi protagonisti, gostje in organizatorji. Postaja je kraljevala od 1. do 16. julija vsak večer ob koncu tedna z ustaljenim programom, med tednom z umetniki, ki so z gostoljubnostjo domačinov spo-

znali in ponovno doživeli sugestivnost slovenske vasice. Poročati o razvejanem dogajanju v grmiškem zaselku je skorajda nemogoče, saj se dogajanja med sabo prepletajo, izpopolnjujejo in obnavljajo, trenutna govornica se spreminja, protagonisti si izmenjujejo vloge.

O prvem tovrstnem srečanju smo poročali pred šestimi leti, ob vsaki izvedbi so nas organizatorji presenetili z novostmi, ki so v krajšem časovnem presledku vsebinsko obogatile posrečeno, priljubljeno in posebno vrsto večernih srečanj.

V čem je torej prvina Postaje Topolovo? Najprej je treba povedati, da igra gorski zaselek slovenske Benečije dobesedno temeljno vlogo, saj si Postaje brez Topolovega ali v kakšni drugi vasi ne bi mogli domisliti. Ob njej, v

njej in z njo rastejo dela in se srečujejo umetniki besede, glasbe, barve in giba, ki prihajajo iz različnih predelov sveta, ki govorijo v različnih jezikovnih in umetniških govorcih, ki izhajajo iz različnih izkušenj in prinašajo svojo sporočilnost in sporočilo. Njihova dela se prepletajo z zgodovino in ljudskim izročilom slovenske vasice, ki je prizorišče in vzvod za njihove nastope, razmišljanja oziroma umetnine.

Povojna politična brezbriznost, ki je v zadnjih desetletjih demografsko osiromašila slovensko Benečijo, je podlaga za marsikatero novo celoto, za katero je poskrbel gost npr. iz Nove Zelandije, ki je omenjeni materiji dodal še svoje prvine.

V mesecu juliju je beneški zaselek ne le razstavišče, temveč pravi raziskovalni la-

boratorij in kulturno zbirališče, odprto in na razpolago vsem radovednežem. Na Postaji srečaš domačo beneško-slovensko govorico, pesem, ljudsko izročilo ali senjam, ki se prepleta s kreativnostjo holandskega, newyorškega ali avstralskega ustvarjalca; Beneško gledališče ob video-posnetkih, Glasovi iz čakalnice, koncert klezmer glasbe in Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba ali Znamenje iz Volč, radijske produkcije iz Topolovega in še marsikaj.

Bogat program novih trendov, sugestivno prizorišče Nadiških dolin, sproščeno vzdušje, spoznavanje in prepletanje kulturnih in izraznih različnosti, zanimive in edinstvene osebnosti, ki jih je možno le redkokdaj srečati drugje kot v Topolovem.

Skratka vsa pohvala koreografu Morenu Miorelliju, ki je z Donatello Ruttar, predsednico Društva beneških umetnikov, tudi letos poskrbel za edinstvena srečanja.

NA KMEČKIH IGRAH V ČEZSOČI PRIŠLI IN ZMAGALI

MIRAN MIHELICH

Petnajste kmečke igre v Čezsoči so letos privabile tekmovalce tudi iz državne meje, kar pomeni, da se naš kulturni prostor vendarle začne prepletati, kar pomeni, da je bil berlinski zid mnogo višji od Kanina. Tudi letos so igre privabile številne obiskovalce, čeprav je kratka ploha pred začetkom odgnala veliko takih, ki ne vedo, da se v gorah naglo ulije in prav tako hitro tudi zjasni. Prvič so se tekmovanja udeležili tudi puobi iz Nadiških dolin in zasluženozmagali ter odnesli domov v nam drugo Nadiške doline nagrado domačih dobrot.

Letošnja prireditelj je uspešna, ker se domačini zavedajo, kako pomembno je ohranjanje stare običaje kot korenine, iz katerih naj rastejo tudi njihovi otroci in vnuki ter ne nazadnje zaradi resnejšega razvoja turističnega gospodarstva. Nekateri od njih so par dni pred tem vzeli dopust in se s prostovoljnimi delom posvetili izključno organizaciji in pripravi vsega potrebnega: od klopi, miz, pokritega prostora za orkester do nekaj sto kilogramov domače hrane, pijače in seveda vseh rekvizitov za prikaz domačih opravil in tekmovanja. To samo po sebi govori, da zadeva ne more obstati na tej prostovoljni ravni, ampak mora postopoma napredovati v vse bolj profesionalno predstavo etnološke vrednosti.

Samoumevno postaja, da je treba plačati tistega za točilnim pultom ali v tovarni in zato bo to postalo kmalu jasno za tistega, ki ob še nadaljnji gojitvi prostovoljnega dela v okviru tradicije, celo sezono organizira in pripravlja turistične predstave.

Prvo mesto je torej pripadlo nadiškemu puobom, drugo je šlo v Kranjsko Goro in tretje na Livek. Po prireditvi je bovski župan Siniša Germovšek povedal, da odločno podpira takšna prizadevanja in bo naredil, kar bo v njegovi moči, da vse odločujoče prepričajo, da bo prireditelj dobila dodatna sredstva, saj pomeni pomembno promocijo turizma in privablja številne goste, brez ka-

terih ni turizma. Predsednik turistične zveze Slovenije Marjan Rožič vidi v teh igrah spodbudo tudi za društva drugje. Pohvalil je sedanjo pestrost in jih spodbudil, naj obujajo stare šege in delovno ter pošteno vzdušje, ki je nekoč vladalo na podeželju. Tekmovalnega dela so se udeležile ekipe iz Nadiških dolin, Livka, Kranjske Gore, Čezsoče, Fruktala iz Ajdovščine in Podkorena. Tekmovali so v Praznjenju greznice, nagajahu jugo-carinikom na Predelu, sajenju čuwmp, potresanju hrošča s pantakonom s Trbiža in odkopavanje ter pobiranje čuwmp. Prisotnost iz Nadiških dolin daje upanje, da se bodo naslednjih iger udeležili tudi ljudje od drugod v zamejstvu. Morda jih bodo poskušali pripraviti tudi pozimi.

KNJIŽNA POLICA

KNJIGE ZA ODDIH

JURIJ PALJK

teljem prave literature" enkrat za vselej jasno, da so to knjige, ki jih pišejo mojstri peresa, in tudi to, da ni nobena sramota, če na začetku tretjega tisočletja napišeš dobro zgodbo-roman, ki ga lahko vsakdo razume in v zameno ne težiš na vse pretege z ne vemo kakšnimi litararnimi slogi itd.

Posmrtno podobo Aleksandre Marinine je v slovenski jezik prelila Lijana Dejak, Ferdinand Miklavc je prevedel roman Moja si, ki ga je napisala Mary Higgins Clark, Marjeta Gostinčar Cerar je prevedla roman Poletni sestri, ki ga je napisala Judy Blume, in Nataša Müller je prevedla odlični roman Vse, kar ostane, ki ga je napisala kraljica napetih zgodb Patricia Cornwell. Te štiri knjige, prav-

zaprav dobro napisani romani za oddih, so si, jasno, med seboj zelo različni, saj so jih napisale različne pisateljice, katerim je skupno to, da so vse uspešne in da imenitno pišejo.

Morda je prav, da tokrat poverimo nekaj več o Aleksandri Marinini, nekdanji uslužbenki ruskega pravosodja in današnji uspešni pisateljici kriminalk, ki je ustvarila lik policistke-detektivke Nastje Kamenski in najprej prepričala milijone bralcev v Rusiji, kasneje v Franciji in Italiji, potem po svetu in sedaj tudi Slovenije. Marinina je živ dokaz, da lahko napišeš dobro kriminalko v katerem koli jeziku; če je dobra, bo gotovo uspešna. Uspešnost kriminalk nam-

reč določajo bralci in ne literarni kritiki. Mary Higgins Clark je najuspešnejša pisateljica napetih zgodb na svetu, Judy Blume je pri nas sicer manj znana avtorica, a nam tokrat ponuja dobro zgodbo osemnajstih poletij dveh prijateljic, medtem ko bo še takega skeptika zagotovo prepričala kraljica napetega romana Patricia Cornwell, in to preprosto zato, ker je njena zdravnicna-patologinja Kay Scarpetta najboljši lik zadnjih dvajsetih let v svetovnem romanopisju kriminalk.

Dodajmo zraven še policista Marina in nečakinjo Lucy, ki ve vse ali skoraj vse o računalništvu in sodobni "hitech" tehnologiji, in zraven jasno še nesramnega ter izjemno inteligentnega serijskega morilca, in bomo dobili napeto zgodbo, ki jo bomo pod senčnikom gotovo končali v enem samem dnevu...

KNJIŽICA JOŽKA KRAGLJA

SAKRALNI SPOMENIKI V VELIKIH ŽABLJAH

"Gospodu Francu Misleju ob njegovi srebrni maši s hvaležnostjo poklanjajo župljani Velikih Zabelj." Tako piše s poudarkom v kurzivu in v okvirčku na drugi strani platnic knjižice iz znamenite zbirke Sakralni spomeniki Primorske, ki jo urejuje Marijan Breclj. Knjižico z zaporedno številko 191 tega niza je napisal neutrudni Jožko Kragelj, avtor številnih tovrstnih del, in ji dal naslov Cerkev in župnija sv. Florjana v Velikih Zabljah. Pri izdaji je sodeloval tudi urednik zbirke Breclj. V branje nas uvede krajša predstavitev Velikih Zabelj s cerkveno-zgodovinskega vidika, sledi opis sedanje župnijske cerkve, ki je bila dograjena l. 1770, sicer so v vasi že pred tem imeli cerkev. Cerkev sv. Florjana ima od l. 1889 poslikan strop in stene. Za poslikave je bil zadolžen goriški slikar Clemente Del Neri, ki je podoba sv. Florjana postavil na strop cerkve, l. 1940 pa je te poslikave tudi sam restaviral, ponovno je bila notranjost obnovljena l. 1975. Sledijo opisi velikega oltarja, ki je posvečen zavetniku cerkve, desnega stranskega oltarja, ki je posvečen Srcu Jezusovemu, in levega v čast Materi Božji. Zanimiv je podatek, da je v desnem oltarju prej stala podoba sv. Blaža, delo goriškega slikarja Parolija. Slika je bila dolga leta na podstrešju v župnišču in so jo pred kratkim restavrirali. Od l. 1978 je v cerkvi tudi nov oltar, ki je po novih pokoncilskih navodilih obrnjen k ljudstvu, načrte zanj pa je izdelal domačin, arh. Marijan Vrtovec. Sledi sintetična predstavitev ostale cerkvene opreme, kora, orgel, zakristije, zvonika in zvonov. Posebno poglavje je namenjeno sveti posodi, kot pravimo monštranci, kelihu in ciborijem. Opisi so opremljeni tudi s slikovno dokumentacijo.

Velike Zablje so prvega vikarja dobile konec junija 1813, do takrat so nosili h krstu v Sv. Križ. Prvi kurat, ki je dobil imenovanje in je moral prebivati v Zabljah, je bil Janez Zgonik. V knjižici je tudi objavljena fotografija dokumenta o njegovem prihodu v vas. Na naslednjih straneh so objavljeni posnetki originalov drugih listin, ki so zanimive za poznavanje zgodovine ve-

likožabeljske župnije. Dokončno cerkveno osamosvojitve je vas dočakala l. 1904, ko je bila s posebnim odlokom goriškega nadškofa Jordana odcepljena od matične župnije Sv. Križ. Za Velike Zablje se je torej začela nova doba duhovnega in družbenega razvoja. O globokem verskem čutenju župljanov pričajo tudi 9 znamenj ali pilov, kot jim pravijo Vipavci. V opisu upošteva Kragelj tudi pokopališče in samo župnišče, ki je bilo zgrajeno pred sto leti. Podatki o birmah v župniji Velike Zablje od l. 1885 do zadnjih l. 1994 zgovorno pričajo o demografskem nihanju v vasi. Tako je bilo l. 1885 pri tem zakramentu 68 birmancev, l. 1935 kar 92, sredi osemdesetih let 18, maja 1994 pa je škof Pirih birmal 8 mladih. Zanimiv je tudi seznam 51 dušnih pastirjev, ki so službovali v Velikih Zabljah ali jih upravljali iz Sv. Križa od l. 1813 do danes. Med omenjenimi sta tudi dr. Rudolf Klinec, ki je v vasi služboval v letih 1937-45, in sam Kragelj, ki je v vasi deloval v letih 1956-60. Sedanji župnik, Franc Mislej, službuje v Velikih Zabljah od leta 1985. Velike Zablje so Cerki in narodu dale tudi 11 duhovnikov oz. redovnikov in 8 redovnic, kar je vasi oz. ljudem treba šteti v čast. Branje tega dela knjižice zaključuje popis matičnih knjig.

Ob navedbi virov in gradiva ter kratki vsebinski predstaviti v italijansčini in angleščini pa publikacija seznanja bralca tudi z Zgodnjobaročnim dvorcem ali graščino v Velikih Zabljah. To poglavje je napisal urednik zbirke Marijan Breclj. Vso knjižico bogatijo zanimive fotografije, risbe in dokumenti, ki nazorno pojasnjujejo marsikatero vsebino knjižice.

Velike Zablje so dobile lepo publikacijo, ki bo marsikoga privabila, da bo prišel na ogled teh zanimivosti. Knjižica je dragocena in dobrodošla predvsem za same župljane, saj bodo odslej imeli lepo zbrane podatke o svoji župniji, cerkvi in dvorcu v vasi. Darilo g. Misleju ob srebrni maši je torej gotovo osrečilo slavljence, a, kot se godi z lepimi in iskrenimi darovi, milost se nehote vrača na darovalce. Tako je tudi prav!

MT

KLJUB SPOROM KOALICIJA OSTAJA TRDNA

MARJAN DROBEŽ

Predsednik Slovenije Milan Kučan bi glede na ustavno in zakonska določila že v nedeljo, 16. julija, lahko razpisal parlamentarne volitve, vendar mu zapleti pri sprejemanju volilnega sistema tega najbrž še nekaj časa ne bodo dovoljevali. Spori med vlado in državnim zborom ter zlasti med obema strankama obstoječe koalicije, to je med SDS ter SLS+SKD Slovensko ljudsko stranko, so se namreč tako zaostri, da je bil vprašljiv celo nadaljnji obstoj vlade, po mnenju nekaterih politikov pa bi država lahko začela drseti v smer ustavne krize.

Spori in polemike so nastali zaradi dveh temeljnih stališč o volilnem sistemu, ki jih v koaliciji Slovenija niso mogli uskladiti. Janez Janša in njegovi sodelavci v socialdemokratski stranki so zatrjevali, in takšno mnenje ohranjajo, da v Sloveniji morajo uveljaviti dvokrožni večinski volilni sistem, ki je bil sprejet na referendumu leta 1996 in nato potrjen z odločbo ustavnega sodišča. Državni zbor je predlog za uvedbo takega sistema štirikrat zavrnil. Predsednik Slovenske ljudske stranke

Franc Zagožen in strankina poslanska skupina pa sta menila, da so bile izčrpane vse možnosti za uzakonitev dvokrožnega večinskega volilnega sistema. Po njuni oceni tudi ni mogoče, da bi parlament podprl vladni predlog za izvedbo zakonodajnega referenduma o volilnem sistemu. Tako je ostala realna samo ena ustavna pot, da namreč poslanska skupina SLS podpre spremembo ustave in uzakonitev spremenjenega (popravljenega) proporcionalnega volilnega sistema, s povišanjem volilnega praga (poslance bi lahko imele samo tiste politične stranke, ki bi na volitvah prejele vsaj 4% glasov) in z ukinitvijo nacionalnih list. Takšna stališča in usmeritev je z večino glasov podprl tudi Izvršni odbor Slovenske ljudske stranke.

V polemiki med predstavniki obeh strank parlamentarne in vladne koalicije so bile izrečene težke besede in hude obtožbe. Socialdemokrati so opozarjali, da se je Slovenska ljudska stranka izneverila koalicijskemu sporazumu, po katerem se bosta koalicijski partnerici prizadevali za dvokrožni večinski volilni sistem. Cilj teh napadov sta bila

predvsem predsednik združene stranke Franc Zagožen "in njegova frakcija v stranki in parlamentu", ki da sta se dogovorila za novo koalicijo "skupaj z Milanom Kučanom in Miranom Potrčem iz ZLSD". Franc Zagožen je trdil, da nekateri novi koalicijski znanjci ter dodal, "da socialdemokrati poskušajo diktirati, kaj sme delati združena stranka SLS+SKD Slovenska ljudska stranka." Kljub ostrim sporom, polemikam in očitkom, ko je kazalo, da je mogoč tudi razkol v vladni koaliciji, je ta ostala in dobro deluje, kar je potrdil tudi predsednik vlade dr. Andrej Bajuk. Spričo podpore poslancev združene stranke drugim strankam, ki se zavzemajo za ustavne spremembe in sprejem popravljenega proporcionalnega volilnega sistema, ustreznost postopka v komisiji državnega zbora za volilni sistem in ustavne spremembe in v parlamentu hitro poteka. Če bo njuno delo še nadalje lahko potekalo brez večjih ovir in zastojev, bi bil popravljeni proporcionalni sistem lahko uzakonjen že v tem tednu, tedaj pa naj bi nastali tudi pogoji za razpis letošnjih rednih parlamentarnih volitev v Sloveniji.

PODPORA ZAŠČITNEMU ZAKONU

Občila so v preteklih dneh javnost obširno in podrobno seznanila s sprejemom zakona o zaščiti slovenske narodne manjšine v Italiji. Milan Kučan, dr. Janez Podobnik, dr. Andrej Bajuk, Lojze Peterle in drugi so se zahvalili italijanski poslanski zbornici in tudi njenemu predsedniku Violanteju za sprejem zakona, hkrati pa so se zavzeli za to, da bi omenjeni zakon čimprej sprejel tudi italijanski senat, s čimer bi pričel veljati.

V Sloveniji so s poudarkom objavili podrobnosti z obiska predsednika Kučana v Rimu v petek, 14. julija. Posebej pomembno je zagotovilo italijanskega predsednika Ciampija, "da je Slovenija država, ki jo Italija najbolj podpira med državami kandidatki za vstop v Evropsko unijo, pri tem pa je prepričana, da morajo prve nove članice, med njimi seveda tudi Slovenija, v EU pristopiti že leta 2003." O prizadevanjih Slovenije za vključitev v EU so razpravljali tudi 17. in 18. t.m., med prvim obiskom evropskega komisarja za širitvev Evropske unije Günterja Verheugena v Sloveniji.

ONESNAŽEVANJE ŽGOČ PROBLEM

Prebivalci Solkana bodisi neposredno na ulicah ali prek krajevne skupnosti že dolgo časa protestirajo zoper onesnaževanje, ki ga povzroča tamkajšnja industrija apna. To podjetje je sploh med glavnimi onesnaževalci v Sloveniji. Povzročajo ga iz kamnoloma in peči na zgornjem robu naselja, kjer se v neposredni bližini nahaja 20 stanovaljskih hiš; nadalje nastaja zaradi transporta med kamnolomom in hidrarno, ko Solkan onesnažuje s peskom in raztresenim živim apnom. Pomemben vir onesnaževanja pa je tudi hidrarna v centru naselja, ki deluje z zastarelo tehnologijo. Predstavniki krajevne skupnosti so na častniškarski konferenci 10. t.m. ponovno zahtevali sprejem sanacijskega programa, ki bi določil hitre in učinkovite ukrepe za odpravo onesnaževanja, katerega posledica je tudi naraščanje števila obolenj, domnevno tudi raka. Za

sanacijo bi potrebovali približno milijardo tolarjev, to pa je trikrat več, kot pa je vredna celotna industrija apna. Krajevna skupnost je novemu večinskemu lastniku kamnoloma in hidrarne, družbi za upravljanje KBM iz Maribora, poslala posebno vlogo, v kateri je napovedala zaostritev boja zoper onesnaževanje. Zapisali so, "da Krajevna skupnost zagotovo namerava braniti življenjske interese Slovencev. Sedanje ekološke razmere imajo nepopravljive posledice, ki so že očitne. Gre za hitro propadanje okolja v Solkanu, praznjenje delov naselja, v katerih deluje Solkanska industrija apna, propadanje zgradb, saj jih nihče ne obnavlja, in izseljevanje prebivalcev iz neposredne bližine hidrarne in kamnoloma. Če ne bo šlo drugače, bo nad tisoč Solkančev proti Solkanski industriji apna vložilo civilne tožbe."

M.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC

IVO BIZJAK BREZ PODPORE

Dosedanji varuh človekovih pravic v Sloveniji Ivo Bizjak v državnem zboru pri vnovični kandidaturi ni dobil potrebne dvetretjinske podpore poslancev. Ob glasovanju je bilo odsotnih kar 34 poslancev, za neugodno glasovanje pa so bili odločilni trije poslanci iz SDS, ki so Ivo Bizjaku odrekli podporo. Na zasedanju parlamenta v sredo, 12. t.m., so razpravljali pohvalili vlogo in delovanje varuha človekovih pravic, bilo pa je tudi rečeno, da varuh ne more odpraviti vseh primerov kršenja

človekovih pravic v Sloveniji. Za to ni zadostnega razumevanja in sodelovanja vlade, posameznih ministrstev in drugih državnih organov.

Ivo Bizjak je po zanj neugodnem glasovanju povedal, da bo še razmislil o tem, če naj ponovno kandidira za mesto varuha človekovih pravic. Njegov sedanj šestletni mandat se bo iztekel konec septembra. Potrdil je, da se ni predstavil poslanski skupini socialdemokratske stranke, ker takšne možnosti ni imel.

M.

V SLOVENIJI SKORAJ 7.600 MATURANTOV

ZAČETEK ZASLUŽENIH POČITNIC

Maturantke in maturanti, ki so v spomladanskem roku uspešno opravili letošnjo maturo na 133 šolah v Sloveniji, so 14. t.m. poleg obvestil o uspehu dobili tudi spričevala. Maturato so opravljali iz 36 predmetov. Najvišji možni uspeh, to je 34 točk, je doseglo 184 dijakov, spričevala s pohvalo pa je prejelo tudi 184 kandidatov, ki so dosegli od 30 do 34 točk. Med temi je 212 deklet in 63 fantov. Nasploh pa so kandidati, ki so uspešno opravili spomladansko maturo, v povprečju zbrali 18,65 točke. Najboljšo povprečno oceno so dosegli pri angleškem in nemškem jeziku, sledila pa sta slovenski jezik in književnost ter matematika. Po podatkih republiške maturitetne komisije je maturo opravljalo 8.744 kandidatov - med nji-

mi je bilo 5.258 deklet in 3.486 fantov - izpite pa je uspešno zaključilo 7.585 kandidatov. Kandidati za eno ali dvema negativnima ocenama bodo popravne izpite lahko opravljali v jesenskem roku mature. Tisti s tremi ali več negativnimi ocenami, pa bodo maturo morali ponovno opravljati v celoti.

Dijaki, ki so opravili maturo, bodo lahko brezskrbno preživeli nekaj časa na počitnicah. Po večini so se odločili za nadaljevanje študija na univerzah v Ljubljani in Mariboru ali pa na drugih visokošolskih zavodih. Na univerzah in v visokošolskih zavodih v Sloveniji so za študijsko leto 2000-2001 razpisali 14.371 mest za redni in 7.638 mest za izredni študij.

M.

BAJUK PRED POSLANCI

ODLOČNA STALIŠČA

Predsednik slovenske vlade Bajuk je 14. t.m. v državnem zboru prvič odgovarjal na vprašanja poslancev. Pojasnil je svoja mnenja in stališča vlade o nekaterih aktualnih vprašanjih. Glede pravne slovesnosti v Kočevskem Rogu, kjer je govornik prof. Stanovnik menil, da je narodnoosvobodilni boj v Sloveniji bil prevara, je premier na vprašanja poslancev Boruta Pahorja in Zmaga Jelinčiča odgovoril, "da je po njegovem mnenju čas, da Slovenija opustimo delitve zaradi fašizma, nacizma in komunizma." Kar zadeva sporni govor prof. Stanovnika pa je dejal, "da se vlada do njega ni opredelila". Na vprašanje Jelka Kacina o tem, ali je tudi francosko odporniško gibanje prevara, če to velja za odpor v Sloveniji, je odgovoril: "Naj bo enkrat za vselej jasno, spoštujem in vedno bom spoštoval vsako iskreno borbo proti nacizmu in fašizmu." Bajuk je tudi pojasnil svoja stališča glede volilnega sistema v Sloveniji in zahtev Avstrije po odpravi t.i. avnojskih sklepov, ki zadevajo nacionalizacijo imovine avstrijskih državljanov ob koncu druge vojne. Jelinčič je premiera vprašal, kaj je z odgovorjo argentinskemu državljanstvu. Bajuk mu je odgovoril, "da je zadeva v postopku."

M.

USTAVNO SODIŠČE

KULTURNE ZAVODE NAJ FINANCIRA DRŽAVA

Ustavno sodišče Slovenije je 12. t.m. odločilo o pobudi šestnajstih občin, naj bi država spet prevzela financiranje javnih zavodov s področja kulture. Spori o tem so trajali več kot dve leti. Nekdanji kulturni minister Jožef Školč je vztrajal pri mnenju, naj bi kulturne zavode vzdrževala občine, torej lokalne skupnosti, ki so zavode ustanovile. Ustavno sodišče je lani sicer ovrglo takšno naziranje in je razsodilo, da je financiranje stvar države, toda Školč je spet odločil, da morajo za financiranje skrbeti občine. Gre za 38 zavodov, med katerimi so tudi Primorsko dramsko gledališče in Goriški muzej v Novi Gorici ter Meštni muzej v Idriji.

Ustavno sodišče je zdaj odločilo, da je financiranje kulturnih zavodov obveznost države. Tako naj bi bil končno vzpostavljen red pri financiranju, zaradi česar se bodo zavodi lahko v celoti posvetili kulturni oz. umetniški dejavnosti. Novi minister za kulturo Rudi Seligo je sklep ustavnega sodišča pričakoval in ga je pozdravil. Toda zdaj mora ministrstvo zagotoviti okrog tri milijarde tolarjev, da bi lahko izpolnilo svoje letošnje obveznosti glede financiranja.

M.

MORAVSKE TOPLICE

NAJVEČJE TERME V SLOVENIJI

V Zdravilišču Moravske toplice so 13. t.m. uresničili največjo turistično investicijo v letošnjem letu v Sloveniji. Odprli so nove bazene, ki merijo 2.200 m², v okviru bazenskega kompleksa Terme 3000, ki je zdaj največji v Sloveniji. Naložba je veljala več kot 2,5 milijarde tolarjev. Še letos bodo dokončali gradnjo novega naselja z apartmaji, ki bodo lahko hkrati sprejeli kar 700 gostov. Odprli bodo tudi prenovljeno in razširjeno igrišče za golf. Bazeni v Moravskih toplinah, ki sestavljajo eno najlepših, najsodobnejših in največjih termalnih kopalnic v Evropi, kot meni direktor zdravilišča Dušan Benčik, lahko sprejmejo vsaj stodeset tisoč kopalcev letno. Tolikšen obisk bi zagotavljali tudi njihovo donosnost. Veliko si obetajo od obiska številnih gostov iz tujine.

M.

NOVA SKUPNOST

G. PIERINO GELMINI V SLOVENIJI

Od 20. do 23. julija, bo na obisku v Sloveniji znani don Pierino Gelmini, italijanski duhovnik, ki so mu pri srcu zlasti mladi narkomani. Ob 11. uri mu bo v Ljubljani predsednik Kučan podelil Častni znak svobode RS za delo in zasluge za mladimi zasvojenici in še posebej za razumevanje in prispevek pomoči potrebnim v slovenskem prostoru. Ob 15.15 se bo zaslužni mož srečal s premierom Bajukom, ob 17. uri pa bo koprski škof Metod Pirih v božjepotni cerkvi v Vremah pri Divači vodil somaševanje, po katerem bo blagoslovil v prostorih nekdanjega župnišča novo Skupnost Srečanje - šola za življenje. Pri blagoslovlitvi in pri maši (kjer bo imel tudi nagovor) bo navzoč don Gelmini, ustanovitelj omenjene skupnosti. To bo že tretja tovrstna skupnost v koprski škofiji. Prva "hiša upanja in šola za novo življenje" je nastala v delu frančiškanskega samostana na Kostanjevici pri Gorici, druga deluje v Čadragu pri Tolminu in jo je konec maja blagoslovil koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak. Koprski škofija, čeprav najmanjša v Sloveniji, je tako pokazala izreden posluš za stiske in potrebe sodobnega človeka, zlasti mlajših.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

BIROKRATSKA RAZBREMENITEV ZA ZDRUŽENJA

DAMJAN HLEDE

Znano je, da je 13. člen zakona Bassanini 2 (zakon št. 127/97) prekladal 17. člen civilnega zakonika, ki je predpisoval vladno dovoljenje za nakup nepremičnin ali za sprejetje daril, dediščin in volil s strani pravnih oseb. Isti zakon je prekladal še zakon št. 218/1896, ki je predvideval dovoljenje prefekta za darila in dediščine v korist občin in pokrajin ter "druge določbe, ki predpisujejo dovoljenja za nakup in prodajo nepremičnin ter za sprejetje daril, dediščin in volil s strani pravnih oseb, združenj in fundacij".

Že ob vstopu v veljavo omenjenega zakona se je pojavilo vprašanje (na katerega smo opozorili že v članku, objavljenem 12. junija 1997), kaj je ob tem s členoma 600 in 786 civilnega zakona, po katerih dediščine, volila in darila v korist nepriznanim ustanovam (vsem združenjem, društvom, krožkom, ki niso priznani kot pravne osebe - torej velika večina vseh teh ustanov) izgubijo vsakršno pravno učinkovitost, če v roku enega leta od darila ali od izvršljivosti oporoke ustanova ni vložila prošnje za priznanje pravne osebnosti. To je pomenilo, da so darila, dediščine in volila lahko sprejemala samo združenja, ki jim je bila priznana pravna osebnost.

Z vstopom v veljavo zakona Bassanini se je torej postavilo vprašanje, ali med "druge določbe, ki predpisujejo dovoljenja", spadata tudi ta dva člena, in na splošno je bil odgovor negativen, kajti iz omenjene formulacije se ni dalo oglasiti razbrati tihega prekladanja dveh členov, ki jih vsebuje civilni zakonik.

Zakonodajalec je sedaj poskrbel za odstranitev teh dvomov in prekladal omenjena člena 600 in 786 civilnega zakonika, poleg njiju pa še četrti odstavek člena 782, ki je določal, da v primeru darila v korist pravne osebe darovalec ne sme več preklicati darila, potem ko je sprejel s strani obdarjene ustanove

vročitev prošnje za predpisano vladno dovoljenje. Pri slednjem členu gre seveda za formalni preklac, saj je norma bila vsebinsko tiho preklacana že z zakonom Bassanini, ki je odpravil nujnost dovoljenja.

Sedaj torej nepriznane ustanove lahko brez dodatnih zavirajočih formalnosti sprejemajo dediščine, volila in darila, kar implicitno razjasnjuje tudi prejšnji dvom in dokazuje, da po zakonu Bassanini to še ni bilo mogoče. Tudi v sedanji formulaciji pa ostaja še en dvom. Zakon namreč določa retroaktivno veljavo te nove norme, ki torej velja "tudi za pridobitve, do katerih je prišlo pred vstopom v veljavo tega zakona". Če se eno leto za prošnjo priznanja pravne osebnosti ni še izteklo, je brez dvoma sedaj - po tej formulaciji - prosta pridobitev možna. Manj verjetno pa je, da možnost pridobitve obstaja tudi v primeru, ko je omenjeni rok že potekel, saj je v tem primeru po sistemu italijanskega dednega prava zapuščina že prešla na drugorazredne dediče oz. volilojemnike.

Ob koncu je vredno opozoriti še na nadvse zanimivo zakonodajni iter tega zakona, ki nosi številko 192 z dne 22. junija 2000 in je bil objavljen v uradnem listu dne 13. julija 2000, v veljavo pa je stopil že naslednji dan po objavi. Dobro vemo namreč, koliko časa je ponavadi potrebno za sprejem zakonov v italijanskem parlamentu. Ta zakon je opravil celoten zakonodajni postopek v manj kot osmih mesecih. Kako, da je prišlo do tega? Spremljevalci delovanja strank pravijo, da sta podpisnik in poročevalec zakona v zbornici člana stranke, ki je bila pred kratkim deležna izredno bogate oporoke. Kot vemo, so stranke formalnopravno združenja. Za sprejem oporoke bi bilo treba, da bi stranka prosila za priznanje nič kaj zaželene pravne osebnosti in s tem pristala vsem posledičnim nadzorstvom. Bolje je bilo seveda čimprej, v roku enega leta, spremeniti zakon.

OBRAČUN O NEURESNIČEVANJU GOSPODARSKEGA DELA RESOLUCIJE O MANJŠINAH

DAVORIN DEVETAK

Prejšnji teden je v slovenskem parlamentu zasedala komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je pred iztekom mandata želela še enkrat preveriti, kako je z izvajanjem, ali bolje, z neizvajanjem resolucije o slovenskih avtohtonih manjšinah iz leta 1996. Ob udeležbi raznih pristojnih ministrstev in generalnih konzulov iz Trsta, Celovca in Monoštra so namreč predstavniki gospodarskih organizacij Slovencev v Italiji, Avstriji in Madžarski složno ugotavljali, da se sploh ne uresničuje tisti del resolucije DZ RS, ki predvideva posege za krepitev ekonomske moči avtohtonih manjšin.

Iz naše dežele sta bila predsednik in ravnatelj Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Marino Pečenik in Vojko Kocjančič, član vodstva in ravnatelj Slovenskega gospodarskega združenja Gorica Igor Pahor in Igor Orel, predsednik Slovenske gospodarske zveze na Koroškem dr. Matevž Grilc in predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnok.

V štirih letih od odobritve resolucije je uspelo slovenski vladi, in še to na prigovarjanje omenjene komisije državnega zbora, samo imenovati posebno medresorsko komisijo, ki jo sestavljata pristojna ministrstva za gospodarstvo, za zunanje zadeve in državni sekretariat za Slovence v zamejstvu in po svetu. Ta vladni organ se je sestel nekajkrat in večidel časa je zamudil za dogovarjanje o tem, kdo naj bi ga usklajeval. Najprej urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, nato ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj, potem celo bivši podpredsednik vlade Podobnik in sedaj spet urad za Slovence v zamejstvu in po svetu! Pri tem ni smatral za koristno, da bi od samega začetka vključil manjšinske in osrednje gospodarske institucije, Gospodarsko zbornico Slovenije in Obrtno zbornico Slovenije, kot je večkrat priporočila sama komisija državnega zbora.

V zadnjih desetih letih se je, kot znano, prevesilo zelo na slabše v našem gospodarstvu in tudi na Koroškem. Z izjemo komisije državnega zbora, ki ji načeljuje mag. Marijan Schiffrer in v kateri so še drugi prizadevni poslanci (podpredsednik Davorin Terčon, Maria Pozsonec, Ivo Hvalica, Zmago Jelinčič idr.), imamo občutek, da nismo v matici naleteli na prave in odgovorne sogovornike, ko je šlo za zares. To se je videlo ob gospodarsko-financijskih šokih in krizah, ki smo jih nedavno doživeli in še doživljamo.

Enotni predlogi, ki so jih 1997 poslale manjšinske gospodarske organizacije vsem merodajnim organom slovenske vlade, niso naleteli v zadnjih treh letih na nikakršno reakcijo. Pa čeprav niso bili uglaseni v za zamejce značilno jamranje in jadikovanje, pač pa realistično in stvarno predlagajo instrumente za povezavo podjetij iz Slovenije z zamejskimi, kjer je to mogoče in v obojestranskem interesu. Potrebo po takih instrumentih je izrazil na seji komisije tudi predstavnik GZS Roman Veras, ki je imel že izkušnjo z ugodnostnimi mehanizmi za pospešitev obmejnega gospodarskega sodelovanja med bivšo Jugoslavijo in Italijo, ki so bili vzpostavljeni med 70. in 80. leti na pobudo takratne SR Slovenije. Seveda avtonomni računi in sorodni dirigirani tokovi so preživetli, možno pa je proučiti, skupaj, alternativne oblike sodelovanja: davčne ugodnosti, stimulacije itd. Važno je sploh se lotiti skupnega dela v zavesti, da je to v obojestranskem interesu - podjetij v matici in v zamejstvih.

Sami sklepi 41. seje komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu kažejo v to smer, ko ponovno pozivajo vlado, naj njena medresorska komisija pospeši delo in pripravi program sodelovanja na gospodarskem področju ter naj obravnava novi predlog iz Koroške o slovenskih promocijsko prodajnih centrih v zamejstvu in naj vključi medse tudi Slovensko izvozno dru-

žbo in predstavnike manjšine.

Novi državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu, Zorko Pelikan, je tako rekoč naše gore list, Primorec, ki z neposrednim bivanjem in večletno strokovno izkušnjo odlično pozna problematiko Slovencev v Italiji in bi mu morale biti blizu tudi stvarnosti ostalih Slovencev, ki živijo v zamejstvu in zdomstvu.

Prav tako pomembno je dejstvo, da je prvi mož slovenske vlade, dr. Andrej Bajuk, človek, ki izhaja iz diaspore

in zato čuti kar na koži probleme in pričakovanja tiste četrtine Slovencev, ki živijo izven slovenskih meja - s polno zavestjo o svoji pripadnosti.

Vlada ima štete dneve, a kratka doba do sklica volitev je dovolj za opredelitev resne metode dela in programa. Pri pripravi le-teh pa ne smejo biti odsotni prav tisti, ki so jim možni posegi namenjeni in ki so obenem soustvarjalci novega gospodarskega sodelovanja med matico in svetom.

GOSPODARSKE INVESTICIJE

TRŽAŠKA INDUSTRIJSKA CONA SE RAZVIJA

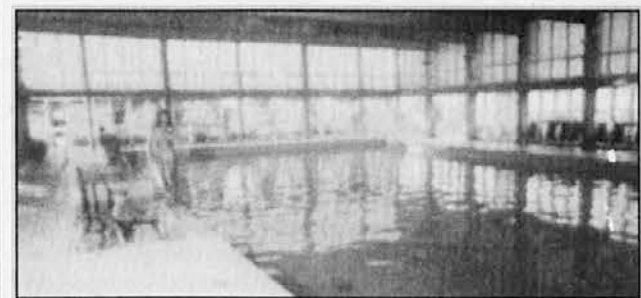
Tržaška industrijska cona postaja vse bolj zanimiva za razne gospodarske in zlasti trgovinske investicije. Snuje se namreč načrt, ki naj bi povezal sedanjo industrijsko cono s pomorskimi in prometnimi uslugami na suhih tleh. Tako nameravajo preurediti celotno področje med Žaveljskim kanalom, bivšo čistilnico Aquila in Orehom.

Pri uresničitvi tega razvojnega načrta pa naj bi svojo vlogo odigralo tudi tržaško pristanišče, ki naj bi se v prihodnjih letih širilo proti miljski občini, tako da bi zgradili nove nasipe in postavili nove pomole, ki bi služili ne le natovarjanju in raztovarjanju blaga, ampak tudi neposredni predelavi surovin v manjših industrijskih objektih v neposredni bližini pristanišča. Končne izdelke pa bi lahko takoj natovorili na železniške vagonne in jih razpečali po sve-

tu. Na vsem področju pa bi imel možnost razvoja zlasti terciarni sektor, ki že danes predstavlja 30% vseh dejavnosti na področju tržaške industrijske cone. Omenili smo že možnost ureditve železniških prevozov. V luči snujčega se petega prometnega panevropskega koridorja omenjeni načrt za razvoj tržaške industrijske cone in pristanišča predvideva tudi gradnjo železniškega predora, ki naj bi povezoval področje Oreha s koprskim pristaniščem. Zgradili pa naj bi še nekaj cestnih povezav, ki bi novo industrijsko področje povežali z obstoječimi avtocestami in cestami ter sedanji mejni prehodi. Vse območje bi bilo, po načrtih sodeč, tudi urejeno s krajinskega in naravnega vidika, saj bi poskrbeli za veliko zelenice in sprehajalnih poti.

SKRB ZA OVREDNOTENJE GRADEŽA

OBMORSKI RAJ

Dežela Furlanija-Juljska krajina bo namenila pet milijard lir za dokončanje pomorskega termalnega parka v Gradežu.

Tako je zagotovil deželni odbornik za finance Romoli, ki je dodal, da bo na ta način mogoče podaljšati turistično sezono v tem najpomembnejšem obmorskem turističnem središču v goriški pokrajini. Načrt predvideva izgradnjo novih pokritih površin z bazenom in z ogrevano mor-

sko vodo. Ob tem pa nameravajo zgraditi še umetno dvodvodno jamo, v kateri bodo tobogani, jezerca, posebni bazeni, v katerih bo mogoče plavati kot v rekah, se pravi s tokom ali proti njemu, in še veliko drugih ponudb za zabavo kopalcev in turistov, ki bi si želeli oddiha. Obenem bodo uredili telovadnico in obnovili sedanje pomorske terme, da bodo nekoliko izgubile sedanji, izrazito zdraviliški videz.

NOVA OKROŽNICA MINISTRSTVA ZA DELO

OPERATIVNA ELASTIČNOST OBVEZNEGA PORODNIŠKEGA DOPUSTA

V zvezi z zakonom št. 53 z dne 8. marca 2000, ki je uvedel reformo porodniških dopustov, je bila v preteklih dneh objavljena nova okrožnica ministrstva za delo. Gre za okrožnico št. 43 z dne 7. julija 2000. V tej rubriki je bilo že večkrat rečeno, da med določili tega zakona, ki niso še vstopila v veljavo, je bilo

npr. tisto, ki uvaja za nosečnico možnost, da izbere alternativni čas obveznega dopusta, in sicer samo en mesec pred porodom ter štiri mesece po rojstvu. Ta norma doslej ni še bila operativna, ker ni še bil objavljen odlok s seznamom del, pri katerih omenjena izbira ni možna. Sedaj pa ministrstvo za delo dolo-

ča, da, tudi če ni še objavljen omenjeni seznam, je določba o fleksibilnosti obveznega dopusta lahko že operativna. Nosečnica, ki bo želela koristiti to opcijo, bo morala dokazati odsotnost tveganja za svoje in otrokovo zdravje. Zato bo morala delodajalcu in zavodu Inps (ali drugemu zavodu, pristojnemu za dokla-

do) izročiti poleg prošnje tudi zdravniško potrdilo, ki ga bo moral dati pristojni ginekolog državnega zdravstvenega zavoda (SSN). Če je nosečnica zaposlena na področju, za katerega je obvezna zdravstvena kontrola, bo morala temu priložiti še zdravniško potrdilo pristojnega nadzornega zdravnika. Zdravniški pregled, po katerem bosta lahko izdani omenjeni potrdili, bo moral biti izveden v sedmem mesecu nosečnosti.

DH

